

Poština plačana v gotovini.

L. V., št. 36 („Jutro“ XII., 205 b)

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.

Podružnica Maribor: Aleksandrova
cesta št. 13 — Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 3 — Telefon št. 190.

Podružnica Jesenice: pri kolodvoru
št. 190.

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja

JUTRO

Ponedeljska izdaja

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak
ponedeljek zjutraj. — Naroča se
posebej in velja po pošti preje-
mana 4 Din, po raznašalcih do-
stavljena 5 Din mesečno.

Uredništvo:
Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon
št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 13. Te-
lefon št. 2440 (ponoči 2562).

Celje: Kocenova ul. 3. Telefon št. 190

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po
tarifu

Nad sto tisoč ljudi pri odkritju spomenika kralju Petru Osvoboditelju

Najmogočnejše slavje, kar jih je doživela bela Ljubljana — Slovesnost odkritja se je izvršila ob lepem vremenu
in v vzornem redu — Impozanten sprevod po ljubljanskih ulicah



Najvišji dostojanstveniki na tribuni

Od leve na desno (sede): ban dr. Drago Marušič, zastopnik Nj. Vel. kralja komandant
dravske divizije general Bogoljub III, zastopnik vlade minister dr. Albert Kramer in
minister Ivan Pucelj. Za banom stoji predsednik višjega deželnega sodišča dr. Rogina.

Ljubljana, 6. septembra.

Odbor za postavitev spomenika kra-
lju Petru I. Velikemu Osvoboditelju, ki
je danes tako uspešno zaključil svoje
delo ter s krasnim spomenikom sijajno
opravičil svoj obstoj, je pred dobrimi
tremi leti naslovil na naše ljudstvo pre-
lepo poslanico. Proglas poudarja, da je
treba dati hvala za velike bojevnike
preteklih dob vidnega izraza, ki
naj svedoči poznim rodovom, kako je
bila sodobnikom velikih dogodkov prva
skrb, da ovekovečijo spomin Kralja
Osvoboditelja.

Zgodovinsko pojavo blagopokojnega
kralja je imenovani proglas označil z
besedami, ki so globoko odjeknile v sr-
cih našega ljudstva. Ob uspešno zaklju-
čenem delu, ki je naši prestolici dalo
najlepšo in najpomembnejšo umetnino,
kar jih diči mesta naše domovine, bo
vsekakor umestno, da ponovimo oni
del poslanice, ki je naši prestolici dalo
podaja velike vrline viteškega kralja.

»Naš prvi kralj, edini med vladarji,
ni delil s svojim ljudstvom samo ra-
dosnih dni, temveč je z njim, ramo ob
rami, korak za korakom, nosil težki
križ opoteče vojne sreče preko ledenih
planin albanske Golgote.

Naš prvi kralj nam je svetel vzor, da
borec za pravično stvar ne sme kloniti;
on je vztrajal, trdno verujoč, da tisti, ki
služi pravici, nikdar ne podleže.

Naš prvi kralj je vse svoje življenje
nesebično posvetil blaginji naroda in ga
uzalostil samo tedaj, ko ga je zapustil,
sledječ pozivu večnosti.

S temi besedami je proglas poudaril
ravno one lastnosti velikega pokojnika,
ki jih duša našega naroda najbolj cenil
in ki so njegovemu srcu najbližje: bor-
beno junaštvo, stroga pravičnost in
srčna dobrota. Zato ni nikako čudo, da
se je naše ljudstvo z radostjo odzvalo
vabilu odbora ter je v desetisočih pri-
hitelo v svoje kulturno središče, da se
s toplim srcem in globokem spoštovanju
pokloni spominu kralja, ki je v svoji

osebi tako srečno združeval vse naše
človeku najmilejše vrline.

V tem je globoki pomen pridevka na-
rodni kralj, ki si ga je Veliki Osvobodi-
telj zaslužil; s temi vrlinami si je osvo-
jil vsa srca ter jih priklenil nase v lju-
bezni in spoštovanju. Deset let so brez-
umci stali med tem kraljem in njegovim
narodom, razdvajajoč ju in skušajoč
zavesti narod od pta, ki mu ga je za-
črtal najodličnejši vodnik, na pot pogu-
be in propada. Danes lahko rečemo, da
je bilo delo v strast zabredlih kratko-
vidnežev na srečo brezplodno. Na bran-
niku enotne domovine, državne samo-
stojnosti in jugoslovenskega naroda je
svojemu velikemu očetu sledil vreden
naslednik, ki je onemogočil nadaljevan-
je pogubnega početja, obrezušil vse
prizadevanje od sovražstva slepih stran-
karjev. Vrnil je narodu notranji mir,
okrepil omajane temelje države in na-
ravnil državno krmilo v pravec Veli-
kega Osvoboditelja.

Slovensko ljudstvo je danes s svob-
odno spontanostjo dalo izraza svojem
zadovoljstvu nad tem blagodejnim
preokretom; desetisočji zastopnikov
naroda, ki so se z vseh strani dravske
banovine zbrali k današnji svečanosti,
so s tem manifestirali vsenarodno odo-
bravanje, ki preveva najširše plasti na-
šega ljudstva v zavesti, da je vodstvo
države v vrlih in krepkih rokah in da
je vsaka bojazen za nje obstoj za vse-
lej odstranjena.

Navzočih desetisočev se je izredno
globoko dojmliva lapidarna in drastična,
zato pa tudi umu in srcu ljudstva oso-
bito pristopna beseda ljubljanskega
župana: »Domovin ni šest, ne pet, pa
tudi tri niso! Je samo ena, s krvjo in
smrtjo posvečena.«

Praznik odkritja spomenika kralju
Petru I. Velikemu Osvoboditelju je ve-
lepomenben dogodek za naš narod.
Eden izmed onih dogodkov je, ki so za
večno vklesani v zgodovini naroda.

Narod se zgrinja v Ljubljano

Napočil je veliki dan. Le vreme ga ni
obetalo, jutro je bilo kremečljivo, hlad-
no. Deževalo je od polnoči do dneva. S
prvim svitom so se že budili ljudje, ulice
so ob šestih že oživele. Nemir in nestrp-
nost povsod. Zlasti so bili zgodaj na no-
gah deželani, ki so prišli v Ljubljano že
sinoči, ter se niso mogli umiriti. Povsod
si jih lahko srečal. Pa tudi vlaki so pričeli
prihajati v Ljubljano še pred dnem. Pred
kolodvorom so se ljudje zbirali: večinoma
ter pričakovali svoje in znance. Ob 7. se
je napolnil še peron. Vlak za vlakom,
skoraj vsakih 10 minut drugi, večina z
nekajminutno zamudo. Sicer pa je bil
promet vzorno organiziran ter je brez-
hibno funkcioniral.

Po 6. so pričeli prihajati Stajerci, dva
vlaka sta prišla skoraj istočasno, prvi ob
6.20, drugi pa ob 6.30. Čeprav so bili vsi
vlaki pomnoženi, nekateri dolgi po 25 in
celo 30 vagonov, je vendar bilo vse pol-
no. Mnogi se so zgrinjale v Ljubljano
kakor na znamenito božjo pot. Sključeni

stari in ženske, ostareli in trdi življenjski
borbi, poleg mladih, klenih ljudi. Zorna
mladina, zreli možje in žene — vsi so
prišli, da praznujejo z belo Ljubljano.

Takega prometa naš kolodvor gotovo
še nikdar ni doživel. Ob 6.50 je prisopihal
Vrhničan — nepregledna vrsta vagonov,
gotovo je pripeljal polovica Vrhničanov.
Vrstili so se Sokoli, gasilci, deželani. Mi-
klošičeva cesta je bila od ranega jutra,
zlasti od 7. do 9. mogočna reka ljudske
množice, vlak za vlakom jo je napajal z
novim tokom. In je množica naraščala,
dokler se ni povsem strnila in umirila
sredi mesta ob slavnostnem prostoru.

Ob 7. do 9. je pripelalo 23 vlakov, med
temi 9 rednih.

Ob 7. je pripel kamničan sila natrpan.
Vreme se je medtem popolnoma skazilo,
na vzhodni strani je bliskalo in grmelo,
časoma pa so oblaki povsem prepregli ne-
bo in pričelo je rositi. Ljudje zbegani.
Ob 7.05 je izbruhnila cela povodenj lju-
di iz dolančja. Ob 7.20 pa je pridrvel no-

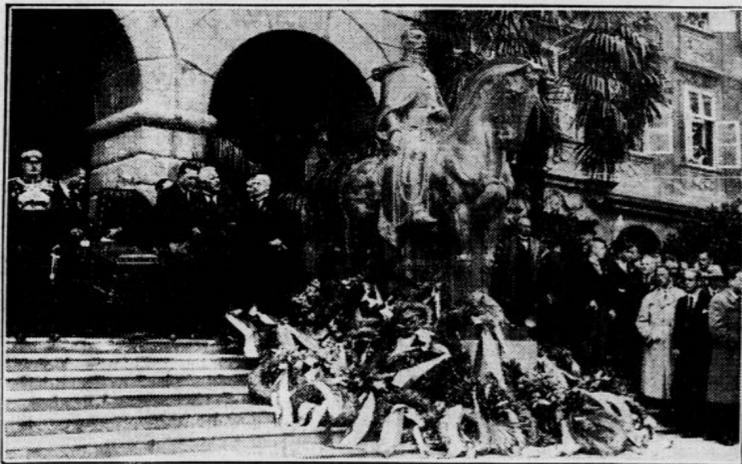
trajec s 25 vagoni. Od 7. naprej je pol
ure močno deževalo. Večina potnikov je
bila brez dežnikov in lahko oblečena. Po-
stalo je občutno hladno in izstopajoči
ljudje so se kar tresli od mraza. Večina
je šla vedrit v gostilne in kavarne, pri-
bližna pošina jih pa ostala kar pri kolo-
dvoru pod pristreški ter čakala na vlake,
da se vrne domov, če se vreme le še v zad-
njem ne preokrene. Dobra vera je poma-
gala...

Iz Kranja je pripel vlak ob 7.25. Tudi
tokrat se je ob prihodu vlaka vtila ploha.
Ljudje, ki so bili brez dežnikov, se niso
upali niti izstopiti. Redni vlak z Zidanega
mosta je z zamudo pripel ob 7.40. Čez
nekaj minut, ko so ljudje izstopili, se je
vtila ploha, da so se ljudje razbežali na
vse strani pod strehe. Točno ob 8. je pri-
spel novi vrhničan. Se niso niti vsi izsto-
pili, ko je prihrumel izredni vlak iz Trbo-
velj, takoj za njim pa gorenjec iz Kranj-
ske gore: najdaljši: 30 vagonov je štel, bil
je pa še veseno najbolj natrpan. Potniki
so bili najbolj živahni izmed vseh dospe-

lih. Med njimi je bilo tudi več krasnih
narodnih noš, ki so skrbele za veselo raz-
položenje. Vriskali in peli so, kakor da
gredo na svatbo. Večinoma sami mladi
ljudje, dočim je n. pr. od štajerske strani
prispele mnogo starejših. Nekoliko so
bili seveda poparjeni, ker je tako lilo, da
so nekaj časa vedrili kar v vagonih, ven-
dar jih židana volja ni zapustila. Razpeli
so slednjič krajske marele in veselo
krenili v mesto.

Ob 8.40 je pripel brzovlak Beograd—
Jesenice, iz katrega je tudi izstopilo
precej gostov. Ob 9.14 je privozil vlak iz
Kočevja s 40minutno zamudo. Dovedel je
okrog 1500 ljudi, kmalu za njim pa je pri-
sopihal izredni vlak iz Karlovca tudi s
številnimi potniki. Zadnji vlak je pripel
iz Maribora ob 10.45, štel je 33 vagonov
s 1200 potniki.

Vseh potnikov je prišlo danes 24.000,
včeraj pa 16.000. A medtem so se kreta-
le proti Ljubljani tudi množice pešcev,
kolesarjev, avtomobilov, avtobusov...



Spomenik kralja Petra obložen z vencii

Na slavnostnem prostoru

Slabo vreme in vse skrbi so bile snoči
pozabljene ko se je baklada posrečila
nadse pričakovanje. Mlilo je sijala luna,
a nikdo ni ni opazil, ker so bile ulice ves
čas svetlo razsvetlene kakor dan. O pol-
noči so se množice pričele šele razhajati
in nikomur ni padlo v glavo, da bi počle-
dal na oblake. Ura je odbila polnoč in lju-
di, ki so hiteli proti domu, da lahko zgo-
daj vstanejo, se niso mogli umiriti. Ra-
hel dežek. Samo kratek opomin — in zo-
pet je bilo vedro. Proti jutru je grmelo,
lilo kakor iz škafa, okrog pete se je na
nedolžno kakor da ni nič hudega, zasme-
jalo tako težko pričakovano zlato solnce.
Prehud je bil naval oblakov, pa so soln-
ce zopet pokrili in deževalo je, neprestano
deževalo...

Ob 8. so bile ceste razen glavnih še
skoraj prazne in nikoder ni bilo čuti na-
vala množic iz vseh strani banovine. Pred
Mestnim domom so se zbirali gasilci in
drugi. Mis je spokojno diržiral samari-
tane in vse bele samaritanke na določene
jim kraje. Vodnikov trz je bil še popolno-
ma prazen, le sem in tja se je oglašil
zvočnik, pa zopet takoj utihnil. Pri Zmaj-
skem mostu je stal prvi kordon policije.
Pred stolnico je pa čakala dolga vrsta
avtomobilov, kdaj bo minula svečana maša.
Drugi kordon policije je stal ob Medarske
ulice čez cesto. Tretji kordon je pa za-
piral Mestni trz od ozla Stritarjeve ulice
pri Prometni banki tja do starodavnega
hotela Bidelmona. Le no policiji je bilo
videti, da se nekaj pripravlja. Redko so
prihajali tudi že prvi gostje na slavnostni
prostor.

Spomenik

je zavil v ogromno državno zastavo. Na
vsaki strani arkad viraio visoko pod bran-
konom v dežju krone palm. Pod stranski-
ma obokoma arkad pa trenaio ostri listi
dveh velikih fenikov. Levo in desno od
arkad se vrste v dolgem redu košate kro-
ne lovorievih dreves.

Na dvorišče rotovža gre Rdeči križ in
avto njegov pelje v Lingarijevo ulico. Dež
pač lije in kakor bi bilo vse vdano, nihče
se ne meni mnogo za nevihto. Trdna vera
je v srclih, da slabo vreme ne bo prepre-
čilo Nizezove počastitve.

Tribuna nasproti mestne hiše

je vsa v vencih in tudi nieno ozadje. Ši-
roka Krisperjeva hiša, je preprečena s



Narodne noše v sprevodu

nja se mu nizova še vedno mlada
duša...

Okrog Robbovega spomenika

se zbiralo najlepše narodne noše, ki je
med njimi tudi precej dečkov in deklic.
Kakor velik rdeč šotor so nad krenjimi
gorenjskimi možmi, ženami in dekletki z
vseh strani razpete rdeče marele. Njim ni
za ploho. Čakajo in čakajo stanovitno, sai
se od zaupanja v pravico neba tresice
nageljni v njih rokah. Ploha besni in brez
dežnika hiti čez trz proti arkadam bivši
minister dr. Kukovec. Stražniki pa pri-
jazno spravljajo ljudi od zolaža pri So-
kolu in Kolovratu. Zakaj ura je odbila de-
vet, ko je ves slavnostni prostor naenkrat
vsakemu nepovabljenemu popolnoma za-
prt. Gospodje glavnega odbora s srebrni-
mi znaki, ki je na njih relief kraljeve gla-
ve spomenika, so zbrani v prekrasnem
stebrišču restavriranega rotovža in čakaio
mirno, češ: še po vsakem dežju je sijalo
solnce! Pa počakajmo!

Častni gostje prihajajo

Iz prvega avtomobila izstopi za. Fran-
nja Tavčarjeva z znakom častne dvorne
dame na orslih, ob njem se svetijo redovi.
Spremlja jo sorozga podobna za. Pirkma-
jerjeva. Vedno bolj gosti so avtomobili.
v drugem se pripelje češkoslovaški poslanik
z. dr. Flieder s svojo elegantno gosno so-
progo. Brez dežnikov stonita na gornjo
stolnico mestne hiše in z največjim zani-
manjem med najhušo ploho ogledujeta
krasno dekorirani prostor in prihajajoče
goste. Za njima se gneta gospodje v cilin-



Pogled na slavnostni prostor ob pričetku svečanosti

LAVORJEV VENEČ

Na postament spomenika z besedami: Odbor za postavitev tega spomenika poklanja prvi veneč z izrazom občudovanja temu simbolu našega osvobodjenja in udeljenja ter se klanja manom našega Velikega Osvoboditelja.

Poklonitev veneč

Za predsednikom položil prvi veneč zastopnik vlade, za njim pa ban, župan, nato pa dobrovoljci ter za njimi vsa dolga vrsta časticev Velikega kralja. Vsa zastopnika izreče svoje geslo, mikrofon ga pa pošlje v svet. Srebrna palma se sveti na črncem podstavku, zlati veneč žare med zelenim lovorjem in trobojnimi trakovi. Ni ga zastopnika, ki se mu ne bi tresla roka in ne drhtel glas saj je ves narod presunjen do dna srca. Okrog črnega piedestala in po stopnicah se kopijo veneč in združujejo v en sam širok veneč narodne hvalnosti, vdanosti. Širok je ta veneč vseh veneč in visok, saj so v njem vpletene vse želje, vsa ljubezen, vse nade za srečo domovine, kralja in njegovega doma.

Polaganje veneč pred spomenik

Vence so položili: Ruski odbor, Klub jugoslovenskih primorskih akademikov, Prosvetno društvo Tabor in Zora, Prosvetna zveza, Učiteljski pevski zbor, odsek JUU za dravsko banovino, Uduženje vojnih invalidov, Pevski zbor Grafike, Društvo Svoboda, Sokolsko društvo Domžale, Ods. stavbniških delavcev NSZ, Slovensko planinsko društvo, Glasbeno društvo Ljubljana, Zbornica za TOI, Ljubljanska gasilska zupa, Gremij trgovcev za srez Ljubljana - okolica, Gremij trgovcev v Ljubljani, Savez muzičarja (pododsek Ljubljana), Proforsko društvo Ljubljana, Zupanska zveza JNAD Jadran, Družba sv. Mohorja, Obalstna strelska družina, Zveza bojevnikov, Uduženje strojevodij, Zveza obrtnih zadržav, Aeroklub »Naša krila«, Pevsko društvo Slavec, Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov, Društvo rokodelskih mojstrov, Občina Planina, Jugoslovenski akademski klub, Obrtniško društvo Jesenice, Društvo industrijcev in veletgovcev, Dravska zupa skavtov in planink, Uduženje narodnih železničarjev in brodarjev, Društvo dobrovoljcev, Vodnikova družba, Plavalni

Prisega zvestobe

Ponosno zadane besede mestnega župana g. dr. Dinka Puca, večkrat prekinjen z vzkli in ovacijami kralju. Polni radosti prevzame tam spomenik. Združen je z mestnim magistratom v neločljivo enoto in s tem simbolno z ljubljanskim mestom in vso Slovenijo. Prevzame ga tam rajši, ker sem prisostvoval leta 1918 trenutku, ki ga oduševljeni narod snel s tega poslopja habsburškega orla ter tako pokazal, da so bile zaman ječe in trdnjave, zaman vešala, kajti če narod hoče svobodo, ne šteje žrtve ne glav. Pretrgane so vse vezi s temno preteklostjo in kakor smo zvezali ta spomenik s slovensko zemljo tako je vezana naša usoda za vso bodočnost z usodo Karadjordjevičev!

Spomenik je simbol naše svobode in bo zato naš ponos in naša čast in naš spomin. Spomin na žrtve srbskega naroda, doprinečene v veliki vojni, spomin na stotisoče mrtvih, ki so padli za nas in naše otroke, spomin na one, ki so oropani svojih domov umrli v pregnanstvu, spomin na vseh stoletnih trpljenj, ki ga je preстал naš narod v stoletnih borbah, da je doživel končno zarje Vidove...

Pomnik nam bo na Kralja — vzor ljubljani do svojega naroda, ki ga ni zapustil v njegovi stiski in propasti, ki je bežal z njim v tujino, ki pa mu je v najtežjem času živela v srcu trdna vera v bodočnost ter ni izgubil zaupanja v moralno višino svojega naroda. V izmučenem telesu je bil silen duh in neskončna odločnost, kajti vedel je, da narod, ki se zaveda, da mu je brcba pravična, ki ima vse korenine svojega bistva in žitja, kulture in gospodarstva zasidrane v svoji lastni zemlji, te zemlje izgubiti ne more, ker mora zmagati nad vsakim zlom! Ne število, marveč duh zmaga!

Današnji dan bo praznik vere tudi nam. Vere v narod sam, ki mora izločiti iz sebe vse one malodušne, ki vidijo le to kar nas loči, le to, kar nas razdvaja, ki ne vidijo plamena gorečih src in duš, ne vidijo, da vera živa ogreva vse in spaja in topli, kar je trdo in tuje. Zid in stena se zruši, nikjer ni meje, vse se preliva, če se Srđ v Ljubzen izpremeni.

V veri nas je potrdil sedanjí naš kralj Aleksander. Ko bi se bila dedščina Velikega kralja zaradi nesposobnosti narodnih voditeljev in nesoglasja med brati skoro razgubila, je naš kralj s svojim činom 6. januarja 1929 rešil državo. Izravnal je spore, vžil nam je poguma in vrnil zaupanje v nas

same in našo moč. In sedaj, ko so se strasti polegle, nas kliče z novo ustavo na sodelovanje v prosep velike domovine, ene nedeljene. Kajti domovin ni šest, ne pet pa tudi treh ne, je samo ena s krvjo in smrtjo posvečena! Zato odkrivamo ta spomenik tudi v proslavo desetletnice vladanja Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Današnji dan naj je tudi dan globoke zahvale naše Njemu, dan, ko mu izkazujemo z najboljšimi odkritimi srcem vso našo ljubezen in vdanost. A je današnji dan tudi rojstni dan prestolonaslednika Petra, ki je naš up in naša nada. Tako se plete vez iz preteklosti v bodočnost, vez, katere prvi člen je velik kralj, vez, ki pojde v neznanje dalje. Kralj Peter, kralj Aleksander, prestolonaslednik Peter!

Oni so nam jamstvo, da ne pojdemo nikdar in nikoli več v sužnost, jamstvo, da ohranimo to, kar je bilo priborjeno s tolikimi žrtvami. A na nas je, da jim prisežemo pred tem spomenikom večno zvestobo ter da bomo posvetili vse svoje sile in sposobnosti narodu in delu za njega:

Prisegamo

da pozabimo na vse strasti in to, kar nas je ločilo, da v največji slogi idoč po poti, ki nam jo kaže naš kralj Ureditelj, utrdimo državo, ki jo je ustvaril Kralj Osvoboditelj. Velika naloga nas čaka, a še večja in lepša bo bodočnost. Združimo se v skupnem delu: vi, ki ste prelivali kri na bojnih poljih, vi, ki ste begali po tujini, vi, ki ste umirali v ječah; vi, ki ste naši misleci in poklicani, da nas vodite, vi, ki s trdim delom služite svoj kralj, da bo vzrastel bagoslov iz vašega znojja in srag; tudi ve matere, ki ste s krvavečimi srci darovale domovini plod svojih ledij in ki nam vzgajate nov rod; a predvsem ti mladina, ki imate dožnost, da oplemeniš svoja srca ter se pripravite za bodočedo sebi v čast in narodu v korist — vi vsi si sežite v roke in zakličite, da se bo čulo pod nebo: Živela Jugoslavija!

Se se tresejo zidovi Ljubljane od vzklikov Jugoslaviji in kralju, ko zadoni himna edinstva: »Z bratskog zagrlaja...« Čudno opojna je ta himna, bratske ljubezni, saj jo poje za pevci vsa nepregledna množica, in ko konča, ne morejo prenehati klicati: »Živio« in »Slava«.

Kmalu po 11. uri se preselijo namestnik kralja divizijski general g. Bogoljub Ilić, zastopnik vlade minister za javne zgradbe

Z mrzlično naglico gre delo h koncu. Ura je pol šestih.

Na ulicah mrgoli vse bolj. Ljudje se stekajo od vseh strani. Se ustavljajo zdaj tu zdaj tam. Avtomobilske sirene tulijo vse bolj divje. Tu pa tam se človeška reka zajezi. Vse obstane. Konj, voz in človek. Vpije in nestrpnost.

Pred izložbami ni mogoče priti dalje. Kraljeve slike, okrašene z vencí, palmami in narodnimi trakovi, človeku ne dajo koraka.

Na Mestnem trgu je izložba: Lepa Slovenka, v gorenjski narodni noši se klanja med palmami kralju.

V Stritarjevi ulici občudujejo ljudje okno: Tri krasne vrste steklenic z izbranimi očmi v sredi, na levi lična košarica, polna našega sadja — na desni kraljeva slika. In tako gredo gruče ljudi od izložbe do izložbe.

Raz hiše vzhirajo zastave. Okna so okrašena z zelenjem, z vencí, zelenimi vejicami, zastavicami in lampijoni.

Na Marjinev trgu je arhitekt s srečno roko postavil na vsaki strani mostu vzdolž brega po štiri visoke bele stebre. Povezani med seboj z girlandami kipe v nebo kakor slavolok, kakor mogočna vrata v slavnostni prostor. Olimpijski stebri — Zmagovalcu.

camí, v nje so uvite žarnice, katerih steklo na nad njim izpopolnjujeta sliko, ki čaka noči.

Ta ali oni pa zaide v notranjost ljubljanskega rotovža. Napravi prvi, drugi, tretji korak — in obstane.

Kaj je? Vse je drugače. Vse prenovljeno. Vse novo. Kje je dvorišče s svojimi umazanimi steni in v čem slavno ropotijo?

Vse je izginilo. Človeku se v prvem trenutku zazdi, da je v veliki, z gladkimi kamenitimi ploščami tlakovani grajski dvorani. — Ali ko se razgleda, vidi, da je prav za prav v muzeju.

Pred seboj ugleda stare skrinje in — štiri topeve — štiri stare topeve, ki jih je morda rabila turška ali Napoleonova vojska — — kdo bi vedel vse! Tam stoji v družbi starih slovenskih skrinj. Človek se ob njih zamisli, in če utegne, mu gre mimo marsikava zgodovinska slika stare Ljubljane. — Nad njim se boči nebo. — Topovi in skrinje so pod hodnikom. — A namesto starih stebrov vidi zdaj bleščče siv marmor in povsod novo poslikane stene, delo mojstra Stemenca.

Tako mesto oživlja zgodovino. Gostje, ki pridejo na kongres slovenskih mest in trgov, bodo presenečeni.

Če se vrnejo nazaj, bodo presenečeni, kajti v njihovi spominu je ostalo mesto, ki je bilo pred desetimi leti. Vse je drugače. Vse prenovljeno. Vse novo.

Kje je dvorišče s svojimi umazanimi steni in v čem slavno ropotijo? Vse je izginilo. Človeku se v prvem trenutku zazdi, da je v veliki, z gladkimi kamenitimi ploščami tlakovani grajski dvorani. — Ali ko se razgleda, vidi, da je prav za prav v muzeju.

Pred seboj ugleda stare skrinje in — štiri topeve — štiri stare topeve, ki jih je morda rabila turška ali Napoleonova vojska — — kdo bi vedel vse! Tam stoji v družbi starih slovenskih skrinj. Človek se ob njih zamisli, in če utegne, mu gre mimo marsikava zgodovinska slika stare Ljubljane. — Nad njim se boči nebo. — Topovi in skrinje so pod hodnikom. — A namesto starih stebrov vidi zdaj bleščče siv marmor in povsod novo poslikane stene, delo mojstra Stemenca.

Tako mesto oživlja zgodovino. Gostje, ki pridejo na kongres slovenskih mest in trgov, bodo presenečeni.

pregrnjena miza in točno ob 10.30 stopi predsednik Bevc na govorniško tribuno, dirigent Prelovec pa zavihiti taktirko k »Molitvi«:

TI, KI SI NAS USTVARIL KAKOR LISTJA, TRAVE...

Mogočni valovi pesmi in godbe — vedno močnejše in svetlejšje solnce. Lepšanje zastav in drhtenje mase, pa pesem kakor morje globoka in kakor morje mogočna molitev naroda plava do sinjega neba. V žudnem nepoznanem čutu drhti narod. Nepojemljiva je sedanjost zgodovine.

Ves prostor je poln glasu, ves prostor je v mogočnih valovih pesmi in solnce le en utrip, enega velikega srca. Poživljajoča in sladka reka teče s slavnostnega prostora po meslu in se razliva čez vsa domovina tja daleč čez njene zožene meje.

10.30: predsednik odbora za postavitev spomenika prične z odlično besedo svoj slavnostni govor. Oživljeno tišino prodira krepko kakor jeklo in resno so oči dostojanstvenikov na tribuni, ponosni pogled odborikov pod tribuno, ki med njimi s sklonjeno glavo stoja mojster Lojze Dolinar.

Beseda predsednika

Gospod zastopnik Njegovoga Veličanstva kralja, gospod zastopnik kraljevske vlade, gospod ban, gospodje ministri, spoštovani gostje, dragi rojaki, —

odbor za postavitev spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani ni odprta današnji svečanost z vdanim pr. v. v. v. in izrazom g. ob. ob. ob. Njegovemu Veličanstvu kralju za počastitev, ki jo je izkazal s tem, da je blagovolil odrediti svojega zastopnika.

Pozdravljam zastopnika Nj. Vel. kralja, gospoda divizijskega generala Bogoljuba Ilića, zastopnika kraljevske vlade ministra za zgradbe g. dr. Alberta Kramerja, bana dravske banovine g. dr. Draga Marušiča, poslanika in pooblaščenega ministra CSR g. dr. Roberta Fliedra, zastopnike vojske, preživljenega knezoškofa g. dr. Gregorja Rožmana, župana in mestnega načelnika g. dr. Dinka Puca, visoki konzularni zbor, gospode zastopnike državnih in samoupravnih uradov in oblasti, gospode delegate avtonomnih, stanovskih, strokovnih in kulturnih korporacij, organizacij in društev, vse navzoče darovalce, ki so pripomogli k uspehu naše vsenarodne akcije, dalje vse goste in rojake, ki ste prihili iz vseh krajev naše prostrane domovine, da prisostvujete današnji slovesnosti, v kateri se ponovno izraža neizmerna narodna sreča iznova velikih časov polpreteklosti, izza velikih našega osvobodjenja in uedinjenja.

Tolkšna in tako odlična udeležba je ponoven izraz enodušne volje našega naroda, katere se pokaže vselej v velikih njegovih dnevih. Ta udeležba naj pa dokaže enodušno voljo, da se dá viden izraz ponosu in hvalečnosti naroda nad doseženimi, nepreklicnimi dejstvi osvobodjenja in uedinjenja.

Pripadamo pokolenju, ki je bilo vzgajeno v ostrih bojih za nacionalni obstoj in ki je v teh bojih našlo prirodno orodništvo k visoki jugoslovenski misli. Naša hrepčenja so preživela težke izkušnje v polpretekli dobi, v dobi oborožene borbe za idealne človečanstva, enakosti in svobode narodov, v borbi našega jugoslovenskega Pijemonta za pravice jugoslovenske.

Klanjamo se velikemu spominu na blagopokojnega kralja Petra I. Velikega Osvoboditelja in hočemo razumeti velike tajnosti genija, ki je vodil naš narod preko pustih balkanskih gora v izgnanstvo, toda le za ceno zmagovitega povratka, osvoboditve in uedinjenja celotnega naroda. Le geniju je bil dan pogled v bodočnost, podpiranemu od neizprosne doslednosti zgodovine, ki je določila jugoslovenskemu narodu pravico, ki mu je nihče ne more več vzeti, pravico do samostojnega in neodvisnega narodnega in državnega življenja.

Občudujemo brezprimerna dela naše vojske v vseh obrambnih in osvobodilnih borbah. Klanjamo se vsem žrtvam, živim in mrtvim za njihovo trpljenje, katero so prenašale v čast in srečo kralja in domovine. Višek skrivnostne domovinske ljubezni je smrt za kralja in domovino.

Ponosni smo na slavno preteklost jugoslovenskega naroda, ki je s stvarno pomočjo svojih najboljših sinov in hčera v polpretekli dobi ustvaril temelje in glavne oblike mogočne zgradbe, naše Jugoslavije. Toda idealni naroda, idealni njegovih najboljših sinov in preporoditeljev zahtevajo smotreno nadaljevanje in dovršitev začete dela. Le pod geslom brezpopolnega in brezkompromisnega državnega in narodnega edinstva je končna dosega tega idealov zagotovljena. Le slojni narod bo pod vodstvom Njegovoga Veličanstva kralja ustvaril vse pogoje za dosego narodne celote jugoslovenske, katere dejstvo je že tu, ki pa potrebuje razširjenja in notranje poglobitve.

V tem smislu smo novembra 1926 osno-

vali odbor za postavitev spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani. Z enodušno prirediteljstvo vseh zakonitih predstavnikov slovenskega dela našega naroda smo že 1. decembra 1926 v javno spomenico objavili sklep, da hočemo postaviti v tujakšjem kulturnem središču, v Ljubljani spomenik, ki naj veličinoma predstavlja ponos, hvalečnost, ljubezen, duševne in gmotne žrtve Slovencev ter bo veljal najvzvišenejšemu idealu, katerega so gojili najslavniješi in najzaslužnejši naši možje: osvoboditvi in uedinjenju, predvsem pa prvemu in največjemu teh mož: blagopokojnemu kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju.

V kralju Petru I. sta vtelesena genij naše srečne usode in prorok slavnih dni naše narodne bodočnosti.

Prvi aktivni pojav v novejši zgodovini sistematičnih in zavestnih bojev za osvoboditve spada v mladostno dobo in udejstvovanje

Petra Mrkonjića v Bosni.

Pregnanstvo od 1862 do 1903 mu je bila šola, v kateri se je prekalil Mrkonjić-revolucionar v kralja — izvrševalca volje naroda, v kralja — vzgojitelja, organizatorja, branitelja, sotrpina, rešitelja, osvoboditelja in uedinitelja naroda.

Prvič smo se mu Slovenci povsem približali leta 1903, ko ga je pri povratku v domovino podpravljal jugoslovenska akademsko omladina na Dunaju kot jugoslovenskega kralja.

Med vojno je svet občudoval njegovo trpljenje, v katerem je bilo združeno trpljenje vsega naroda.

Po navalu treh cesarstev je naš Pijemont konec leta 1915, začasno podlegel nečuvni premoči. Do takratni svobodni del našega naroda je pod vodstvom blagopokojnega kralja Petra I. moral zapustiti z junaki krvjo posvečena domača tla in odstopiti preko pustega albanskega gorovja v temno izgnanstvo.

Genij našega naroda, utelesen v blagopokojnem kralju Petru I., je v proroškem čutu znal, da bo tej veličastni narodni tragediji, kateri se bodo klanjali vsi človeški rodovi, sledilo

osvobodjenje in uedinjenje.

Vse trpljenje naroda se je pri umiku preko Albanije osredotočilo v pretresljivi sliki kralja sredi naroda, ki zapušča domovino, ki pa v teh časih ponizanja uveljavlja vso svojo voljo v zasledovanju življenjskega cilja.

To je bil kralj, ki se je v svoji genialni veličini povzpel za vekov veke na najčastnejše mesto naših velikanov.

Kralj Peter I. je bil posebej nam Slovenecem vodja, ki je z genijalno logiko in jekleno voljo uravnal tok naše zgodovine iz tužnega robstva v dneve največjega narodnega ponosa, v katerih nam je bilo usojeno, da vstanemo na rodni tleh kot gospodarji.

Izraz velike sreče, ponosa in hvalečnosti Slovencev spričo zgodovinskega dejstva osvobodjenja in uedinjenja naj bo spomenik, ki ga je izklesal naš mojster, akademski kipar Lojze Dolinar. Mojster je z ljubeznijo in žrtvami Slovencev vdahnil v kamen življenje, ki bo posejelo bdelo nad usodo naše zgodovine, katero smo za vekomaj združili z usodo kraljevskega doma Karadjordjevičev.

Delo našega mojstra bo spomenik prvemu kralju našega rodu, prvemu kralju, ki je čutil, delal in trpel za nas in z nami.

Odbor nastavlja ob tej svečani priliki prošnjo občinski upravi in gospodu županu stolnega mesta Ljubljane, da prevzame ljubljanska občina spomenik v svojo last in svoje varstvo ter ga ohrani pozornim rodom tako svetlelo in kristalno brušene, kakršna so bila, so in bodo vselej srca vseh Slovencev v neizmerni ljubezni

jemu kralju, velikemu pokojniku, Osvoboditelju. Glej, tam prenašajo okorne, žuljave delavčeve roke vence. Te žuljave roke kitijo tribune in mlaje, jih ovijajo z vencí, opravljajo delo, za katero jih zavidajo mlada rdečelična in blede dekleta, ki gledajo in so nejevoljne, da se njih nihče ni spomnil. — Ali prav je tako. — Marsikatera teh žuljavih rok je prenašala drugačne stvari, delala drugačne slike. Kdo ve, koliko teh delavcev, ki venčajo trg pred mestno hišo, je prispevalo svojo kri za zmago narodove volje! Zakaj bi prav te roke ne krasile same svojega dela!

Iz graničnih cestnih tal se dviga drog za drog. Vzdolž obeh strani Mestnega trga in Stritarjeve ulice in nasproti cerkve Marijinega Oznanjenja se dvigajo rdeči drogovji z rdečimi, modrimi in belimi trakovi. Od minute do minute izpreminja trg pred mestno hišo svoje lice. Vse se odeva v zelenje. Zdolži hiš in tribun stoji krasne palme, oleandri, majhna drevesa, in rdečih drogov z zastavami in vencí je vse več. Cas poteka. Jesensko solnce obseva častljivo pročelje starega rotovža. Okna, balkon, vogali so od tal do vrha okvirjeni z belimi deščicami in solncu jarko leskeče. Veliki »A« in kro-

dril in preprostosti možje z dežele. Marsikdo ima sv. Savo na prsih.

Naglo prihajajo deputacije z vencí in z zaviti prapori. Prvega nosi deputacija mesta Kranj z županom Cirilom Pircem na čelu. Kazalci na stolpih stolnice že kažejo 9.20 ko si upajo v dežju prvi stopiti na tribuno. Dolgo sta sami dve dami. Otem na za njimi zredo na tribuno šele prvi možki.

Pod arkadami ni več mogoče vedriti, ker je prostor že nabito poln. Zato se pa gostje stiskajo po oločnikih ob zidu. Pomosno prikoraka deputacija Soče z razvito zastavo bralnega društva iz Gorice in nevskrega društva Kola iz Trsta in nasloni svoja dva, v spomine ovita prapora na stebre arkad.

Nebo se vedri...

In sijaj pestrih barv teh dveh pregnanih narodnih zastav je odgnal oblake. Gostje prihajajo v množicah, trg se polni in skviti zapro slavnostni prostor ob koncu tribune. Gracijozno hiti skozi množico Črnogorka v slikoviti narodni noši. Za tretjim razvitim praprom pride deputacija NSZ, za njo se pa pričnejo barvati sivi stebri starodavnih arkad v narodnih barvah in blesketati v zlatu napisov. Prapor do prapora. Kakor bi odsevalo temno nebo od njih, se tudi ono vedno bolj svetli. Vse se obrača za tremi srebrnolasiimi starčki v črnorednih elegantnih uniformah z rdečimi čopi na čepicah. Zastopniki ponosno meščanske gade iz Kostanjevice so. Trdo odjekne iz Stritarjeve ulice rezko povečije in gasilice se razvrtajo v spalir ob obeh straneh široke ulice.

Na skrajnem krilu pred Krisperjevo hišo stoji srebrnobrazi gasilski veterani. Vsi dekorirani z dolgimi vrstami odlikovanj. Daleč doli pri cerkvi se pojavijo trije jezdecí Strelčake družine. Fotografirajo, hiteti sem in tja, direktor Šaplja šef aranžer in režiser vse vsesodne prireditve, mimno dirigira posameznike kakor večje skupine in množice na določene prostore. Godbe se oglašajo in zvokniki tulijo. Šest elegantnih lovcev zavije proti rotovžu. Med njimi strelski glavar, markantni gospod Schrey z redom Sv. Savca. General Djoka Popović, komandant parade, si na konju naglo ogleda slavnostni prostor in jaha nekolikrat gori in doli.

Na tribuni so že zbrani: minister Pucelj, župan dr. Dinko Puc s podžupanom dr. Jarcem, podban dr. Pirkmajer, častna dvorna dama gospa Tavčarjeva, županja Olga Pucova in polno drugih dostojanstvenikov in najodličnejših oseb iz mesta in vse banovine. Okrog Robovega spomenika leži pisan veneč. Visoko se vzpenja navzgor v prelivajočem se sijaju in se zožuje v beli obelisk, ki kipi v nebo. Ta skupina narodnih noš je gotovo najdekorativnejši element na slavnostnem prostoru. Zbrane so najlepše narodne noše, naše najlepše žene in dekleta in najkrepkejši fantje in možje. Prav na obodu vodnjaka stoji župan Ažman iz Lesc s čedro med zobmi. Lepota in moč našega naroda se blesketa v zlatu avb, srebru pasov in v krvi rudečih nageljnov.

Dostojanstvenike sprejemajo

odborniki za postavitev spomenika, — pravkar pelje predsednik inž. Lado Bevc škofa dr. Rožmana mimo narodnih noš. Postavljeni so tudi že mikrofon, nasproti narodnih noš pa stoji dolgi zid aktivnih in rezervnih oficirjev.

Luči se prižigajo po cestah in tudi vse pročelje magistrata zažari v električnih lučkah. Kakor iz samih briljantov se sveti inčijala A. kraljevska krona in »Slava«, da zavrkata veselja mala Bohinjčeva Gorenjca. Poleg njih pa občuduje krasoto Špicerjeva Korušica in Primorka, ki si je avbo pokrila s prosojno pečo. Z zanimanjem ogleduje novinarje šef Presbira Milan Marjanovič iz Beograda.

Točno ob 10. zabučí godba »Sloga« gori od Tranče. Nad 50 godcev prikoraka ob spomeniku, za njimi pa nad 250 pevcev. Na oni strani je potegnena od vencia narodnih noš zelena veriga veneč, poživljena z narodnimi barvami in zlatom. Verigo pa zaključuje gozd praporov. Slika je pestra in pisana, da jemlje vid. Ob 10.10 zabučí pred stolnico vojaška godba pod vodstvom višjega kapelnika podpolkovnika dr. Cerina, za njo pa koraka častna četa pod vodstvom kapetana II. stopnje Jovice Kostadinovića ter se postavi v Stritarjevo ulici pred Prometne banko.

Kakor zlat prah se razlije solnce nad srečno Ljubljano...

Slavnost se pričena

Ob pričetu Stritarjeve ulice pozdravlja vse odbor zastopnika vlade g. ministra dr. Alberta Kramerja s soprogom in jo vodi na tribuno. Gospod minister naglo stisne roko županu in pozdravlja dame ter dostojanstvenike.

Pred cerkvijo v solncu zažari gozd zastav. Samo gasilskih je 37. A že korakajo za godbo sokolske čete s tajnikom dr. Fuksom in načelnikom Bajžlem. Prapori se provizorno postavijo pred Vidmarjevo hišo, a že prihajajo za njimi druge skupine praporov in nove godbe.

Od sobote na nedeljo

Sobota. Petega septembra. 1931. leta. Jutro. Dež in grom. Naliv za nalivom. Nad mestom sivi, tu pa tam temni oblaki. Krim je v megli. Vse je v skrbeh. Kakšen bo večer?

Ura je deset. — Oblaki se trgajo. Bo! Bo! Lepo vreme. In solnce je posijalo.

Kolodvori žive podesetorjeno življenje. Kolodvorski vratar vpije neprenehoma. Čuvaj kriče, napovedujejo vlake.

Množice se vsipavajo v mesto. Narod, od kmeta do učitelja, od podeželskega notarja do hlapca, otroci, vse hiti v osrčje Ljubljane, vse lije preko Marijinega trga, nepregledne so vrste ljudi.

Pred mestno hišo je gneča, ki je Ljubljana z lepa ne pomni.

Dih, ta časih tako pusta in dolgočasa Ljubljana diha novo življenje! Vsa praznična je. In marsikomu pričara sanje, sanje vsakega rodu, da bo njegova metropola nekoč močna in velika, ponos domače zemlje, ki bo štela stotisoče mislečih glav, stotisoče od jutra do večera se premikajočih rok.

Pred ljubljansko mestno hišo je čuti zadnje udarce klavir. Delavci, mizarji in tesarji hite sem in tja. Deska za desko obstoja na svojem mestu. Žaga in sekira odpevata svojo pesem — za narodne »tribune«, ki se bodo poklonili svo-

in ta ali oni ugiba: to bo morda čez deset, petdeset ali sto let. In pred seboj gleda v duhu mogočno mesto.

Čudno je, ko gleda človek to mesto, kadar je veselo, kadar je v pričakovanju usodnega ali velikega trenutka. Oči Slovencea so tako nenavadno otroško otožne in proseče — v teh dneih — ko čuti vso svojo rast v osvobodeni domovini, ko čuti opoj komaj preteklih zmag, ko gleda še marsikdo krvave poljane na jugu, rdeča brda ob Soči, še vso komaj preteklo grozo. In proseče so oči, kakor da molijo za srečno zmago v bodočnosti. V njih je strah, da bi plod dela, ki so ga plačali milijoni življenj, ne propadel. V njih je volja, da bi iz vseh preteklih bojev vzklik silen rod. Tako v tihí molitvi rastemo v sebi. Tako se klanjamo velikemu delu silnega moža. Močni smo.

g. dr. Albert Kramer, minister g. Ivan Pucelj, ban g. Drago Marušič, komandant mesta g. brig. general g. Dragomir Popovič, čl. poslanik g. dr. Flieger, župan g. dr. Puc, predsednik inž. Bevc, starosta Jugo-

slovenske gasilske zveze g. Josip Turk, župani mest Kranj, Celje, podžupan mariborski in drugi župani pod arkade, kjer jih čakajo udobni fotelji. A nihče ne sede na naslanjace, zakaj ob 11.13 že javlja

godba prihod vojske in s tem vsega slavnostnega sprevoda, ki mu odzdravljajo dostojanstveniki ves čas mirno stoje, za stopnik kralja pa neprestano z roko čepici.

Zmagoslaven sprevod po mestu



Vesela skupina Belokranjcev v narodnih nošah

Velikanska povorka je krenila izpred Mestnega doma ob 11.15 ter se je popolnoma razvila šele čez dobro uro. Povorka je otvorila imponentna vojaška parada.

Nepozaben ostane nastop naše junaške vojske, ki je danes zopet sijajno pokazala svojo nepremagljivo silo in potrdila dejstvo, da je nerazdružljivi sestavni del naroda, s katerim slavi slavnostne dni kakor tudi prenaša težke ure preizkušenj.

Med orkanom navdušenja in pozdravnih klicev ki so se dvigali izpred starodavne zgradbe magistrata proti nebu, je prihajal ob 11.15 pred spomenik komandant parade g. artiljerijski brigadni general Djordje Popovič ter izkazal s svojim adjutantom čast prvemu vojniku, herojskemu kralju Petru Velikemu Osvoboditelju. Za hip so se polegli vzklili, ko se je zablščala njegova sablja ter se povela v znak pozdrava. Nato pa je vihar klicanja še porastel in se stopnjeval, čim bolj so se bližale naše junaške čete. Kakor grom so udarjali koraki strunega, vlega 40. pp. »Triglavskega« pod poveljstvom njegovega komandanta polkovnika Cvejića, posutega z odlikovanji. Na čelu Triglavskega polka je korakala četa bobnarjev, za njimi pa so se razvrstili bataljon, katerih vsak je kar tekmoval, da bi čim bolje in čim bolj nastopil. Narod ni vedel, ali naj bolj občuduje strumni nastop vrlih junakov ali se divi novi opremi in enotni volji, ki je prevečala vso vojaško paradno ter stvarila iz tisočev vojakov en sam močujoči korpus.

Med klici: »Živela vojska! Živel kralj! Živel prestolonaslednik!« so marširale krepkih korakov kolone za kolono ter izkazovale vojaško čast kralju Osvoboditelju. Gorele so oči junakov in njihove postave so bile kakor iz bron, žarele pa so tudi oči gledalcev, ki so vzhiceni sledili tem nepozabnim prizorom.

Ko je prikorakala častna četa 40. pp. Triglavskega z novo polkovno zastavo, je nastopil eden najsvetjših trenutkov: pomorna jugoslovenska trobojnica, obilita z žarki solca, se je globoko priklonila do tal ter pozdravila Njega, ki je s svojim

delom in trpljenjem položil temelje današnji jugoslovenski vojski.

Za 40. pp. je korakala elitna dijaška četa. Ponosno vzbočenih prsi in s krepkimi koraki so korakali naši fantje, da se je tresel tlak. Za njimi so se razvrstili oddelki z novimi strojnimi in infanterijskimi topiči, nič manj glasno pozdravljeni kakor ostali oddelki.

Sijajen je bil tudi nastop prvič nastopivega 2. bataljona I. planinskega polka pod komando podpolkovnika Marasa z bataljonsko fanfaro, strojnimi in infanterijskimi topiči.

Po kratkem presledku so se zamajala tla pod drdranjem težkih dalekosežnih poljskih topov 16. artiljerijskega polka pod komando polkovnika R. Jovanovića. Polku je načeljevala močna fanfara, ki je otvorila mimohod artiljerije. Težke baterije so z vzornim, neprekosljivim nastopom vzbudile splošno občudovanje, ki so ga izražali gledalci v burnem vzklikanju in pozdravljanju vojski. Vsa oprema je bila popolnoma nova, nastop artiljerijev pa prav tako enoten in vzoren kakor njihovih pobratimov pešakov. Trajalo je precej časa, ko so defilirali mimo spomenika, slavnostne tribune in komandanta parade g. brigadnega generala Djordja Popovića. Stare patrijske hiše na Starem in Mestnem trgu so lahko trepetaje strmele ob nastopu artiljerije.

Za topovi in municijskimi vozovi so se razvrstili pod komando kapetana Radomira Stojanovića baterije brdskega artiljerijskega divizionja, nato pa čete artiljerijev za zvezo, ki so defilirali peš mimo spomenika, prav tako odlično, kakor pešaki, najsi so bili sami rezervisti.

Nastop ljubljanske garnizije je zaključila bolničarska četa, ki jo je vodil kapetan Mirko Vujadinovič. Zadnji je bil nov moderen sanitetski avto.

Po kratkem presledku je otvorila slavnostni del povorke sokolska konjenica, burno pozdravljena od zbranega občinstva s klici: »Zdravo Sokoli!« Sokolska konjenica je bila razdeljena v dva voda po 25 konjenikov na vsakih konjih in z dvema standartama. Prva četa je imela tudi male praporec v jugoslo-

venskih barvah. Za sokolsko konjenico je prisvirala močna godba Sokola I. pod vodstvom neumornega brata Verija Švajgerja in je ubirala pohodno sokolsko koračnico. Nato pa se je jela vlivati po ulicah rdeča reka sokolskih srajc, burno pozdravljena in obispana s kitami rož in evetja. Ponosno so vihrali stari prapori sokolskih društev pod vedro nebo ter se pri mimohodu mimo kraljevega spomenika poklanjali do črne zemlje ter pozdravljali Njega, katerega borec in vernike so zbirali še okoli sebe že v časih, ko se je blestel še na fasadi starodavnega magistrata omraženi črnožolti orel. Prihiteji so bratje iz vseh sokolskih žup dravske banovine. Med njimi so bili za 7 prapori gorenjskih žup stari, preizkušeni, v borbah za jugoslovenstvo osiveli borec, kakor tudi mlajši bratje in novi člani, ki so sledili zadnje čase velikemu pokretu za razširjenje sokolstva med našim narodom. Strumnih korakov so se vrstile župe za župo. Za ljubljansko župo z 28 prapori so stopali vrli čuvarji naših severnih mej, člani mariborske sokolske župe, s sedmimi prapori, med njimi krasni nedavno razviti župni prapor. Za Mariborčani so se razvrstili člani novomeške in ostalih žup s tremi prapori. Vsega skupaj je bilo v povorki nad 1000 Sokolov.



Skupine narodnih noš so bile v sprevodu nenavadno številne in so upravičeno vzbujale gromko priznanje

Sokolom so se priključili sivi Sokoli — vojni dobrovoljci. Mala je bila njih četa, a tem bolj ponosna ob današnjem svojem prazniku...

Najmočnejši pa je bil nastop gasilcev. Sprovod je otvorila rudarska godba iz Hrastnika, kateri so sledili dve četi gasilcev z naraščanjem. Veliko pozornost je vzbujal najmanjši član naraščaja trobentač, ki je bil skoraj manjši od trobente. Ob 11.45 je sledila železničarska godba, za katero so korakale močne gasilske čete s 40 prapori in starejšinstvom Jugoslovenske gasilske zveze, za njimi pa poklicni mariborski gasilci, dve četi. Tržiški godbi pa je sledilo 7 čet. Za novomeško godbo sta korakali dve četi, za cirkiško — ona, vrhniško župo so tvorile 3 čete, nato sta pa korakali 2 četi z Gorenjske in iz Trbovelj je sledilo 5 čet. Za gasilce so jezдили 3 jezdeci ljubljanske streljaške družine, za njimi pa strelska družina iz Kostanjevce ter delegati podeželskih strelskih druženj. Potem so se vrstili v dolgi vrsti skavti s 3 prapori na čelu, naraščaj, članstvo in članice, skupno 7 oddelkov.

Za njimi so se uvrstila zopet številna akademska in prosvetna društva, Tabor, Zora, Istra, Zartja, Soča in druga. Za njimi so korakale zastopnice ženskih organizacij, nato članstvo JUU, pavska in glasbena društva, za katerimi so korakali postarni prekmurski fantje s svojo godbo. Za njimi se je vrstila CO Ljubljana in Prosvetna zveza s prapori, kateri so sledili 3 naši fantje korenjaki v gorenjski narodni noši, ki so otvorili velik sprevod narodnih noš. Prve so korakale gorenjske narodne noše z jeseniško godbo, največ zanimanja je vzbujal planšar iz Bohinja, za gorenjskimi je korakalo nekaj hrvaških narodnih noš, nato pa se je reprezentirala Belokrajina, katere sprevod so otvorili tamburaši na vozu, njim so sledili Belokranjci v svojih pestrih narodnih nošah. Naši Krakovčani in Trnovčani so se tudi imenito postavili s svojimi narodnimi nošami na okrašenem kmečkem



Slikovit gaj praporov na levi strani arkad

vozu, kateremu sta sledili še dve kočiji z narodnimi nošami. Za njimi je korakalo številno članstvo SKJ z naraščanjem, Udruženje jugoslovenskih nacionalnih železničarjev in brodarjev s svojo godbo, za njimi pa NSZ s prapori. Vrstile so se zopet narodne noše, 5 konjenikov iz Šiš-

cev. Na koncu je korakal pevski odsek Sloge. Vseskoz se je za sprevodom zgrinjala množica, kakor da je burna roka podrla nasip...

Na Krepovem in Vodnikovem trgu ter sosednih ulicah, kjer je bil določen prostor za razvoj povorke, so zgodaj kljub sprva slabemu vremenu zavalovale neštivilne množice, ki so se razvrstile po vseh ulicah, kjer se je pomikala povorka.

Ze Pred škofijo so sledili pozdravni vzkliki množice na ulicah za pozdravi ljudi, ki so se sklanjali iz oken hiš. Višek navdušenja množice je bil pred magistratom in komaj je ponehal odjek pozdravov z Glavnega trga, že so zaurili iz stotin grl oni na Starem trgu. Sentiakobski most se je šibil pod težo ljudstva zbranega tam ob obeh straneh, višje gori na Cojzovo cesto pa so pritisnili navdušeni Trnovčani, ki so znova pokazali svoj temperament. Na Napoleonomem trgu so bile množice še večje, ker so uživale krasen pogled na sijajno povorko lahko tudi z višine zidu nižje dolj od spomenika.

Siedila je zopet silna gneča na Kongresnem trgu, ki je bil poln razigranega in navdušenega občinstva. Ljudstva z dežele, glave v rutah, klubki in slamniki — sploh glava pri glavi. Hiše vsepovsod okrašene, v oknih lampijonki in cvetice, nasmejani in navdušeni obrazi. Selenburgova ulica je venomer, nad uro in pol odmevala navdušenih klicev. Tu je bil špalir početvorjen, popetorjen, enaka slika tudi na Dunajski cesti. Tavčarjevi ulici in sledinji na Kralja Petra trgu, kjer je sledil razhod po 12.30. Takrat so zopet zvalovale neštivilne množice in so zaplovlje reke ljudstva po vseh glavnih prometnih žilah, a tudi po vseh stranskih ulicah in uličicah.

Častni zbor na tribuni

Na tribuni so bili zbrani gg.: divizijski general Bogoljub Ilić, minister javnih del dr. Albert Kramer, ban dr. Drago Marušič, podban dr. Pirkmajer, škof dr. Gregorij Rožman, častna dvorna dama Franja dr. Tavčarjeva, češkoslovaški poslanik dr. Robert Flieger, župan dr. Dinko Puc, rektor univerze dr. Alfred Šerko, italijanski generalni konzul Andrea Renaldi, francoski konzul Emanuel Neuville, češkoslovaški konzul ing. Sevič, avstrijski generalni konzul dr. Herman Pleinert, rumunski konzul ing. Milutin Jelačin, portugalski konzul Dragotin Štrucelj, belgijski konzul dr. Milan Dular, danski konzul Saša Knez, španski konzul Ernest Hieng, predsednik viš. dež. sodišča Anton Rogina, železniški direktor dr. Jakob Borko, direktor pošte in telegrafa Alojzij Gregorič, direktor dravske finančne direkcije dr. Josip Povalec, bivši minister dr. Anton Korošec, predsednik bivše narodne vlade Josip Pogačnik, bivši minister Ivan Hribar, šef Centralnega Presbiroja Milan Marjanovič z ljubljanskim dopisnikom CP Zobcem, mariborski župan dr. Alojzij Juvan, celjski župan dr. Alojzij Goričan in pujski župan Miha Brenčič.

Dalje: bivši ministri: Jože Gostinčar, dr. Vekoslav Kuvovec, dr. Franc Kulovec, Anton Sušnik, Ivan Vesenjāk in dr. Niko Županič, predsednik upravnega sodišča v Celju dr. Ivan Vrtačnik, načelnik tehnične oddelka dravske banovine ing. Matija Krajo, rudarski glavar ing. Vinko Stergar, predsednik Zbornice za TOI Ivan Jelačin, predsednik inženjerske zbornice ing. Milan Šuklje, predsednik zdravniške zbornice dr. Mavricij Rys, banksi svetnik Anton Mencinger, bivši predsednik občestne skupščine dr. Marko Natlačen, finančni delegat v pok. dr. Ivan Rupnik, člani reprezentativnega odbora, bivši narodni poslanci: Andrej Bedjanič, Janez Brodar, Štefan Falež, dr. Jakob Hodžar, dr. Josip Hohnjec, Andrej Kelemina, Josip Kiekl, Franc Kremžar, dr. Ljudevit Pivko, Vlado Pušenjak, Franc Smodej, Josip Škoberne, Karl Škulj, Geza Šifter, Janez Štrcin, Franjo Žebot, vsi člani za postavitev

spomenika, člani občinske uprave ljubljanske, zastopniki advokatske komore: dr. Fran Novak, dr. Makso Pirc in dr. Bozidar Vodušek, zastopniki srbske pravoslavne cerkvene občine: direktor Ljubomir Binovski, prota Georgije Budimir in odvetnik dr. Josip Grabljović, direktor državne konzervatorija Matej Hubad, generalni ravnatelj TPD Rihard Skubec, zastopnice Kola jugoslovenskih sester: Marija Pirkmajer, Erna Schott, Minka Gasperlin, Jelka Agnola in Cilka Krašovic, prvi namestnik staroste SKJ Engelbert Gangl, starosta sokolske župe Ljubljana dr. Josip Pipenbacher, starosta ljubljanskega Sokola Bogomil Kajželj, podstarosta Sokola I. prof. Nande Marolt, starosta Sokola III. Danilo Šaplja, starosta Sokola IV. Fran Zebal, upravnik Narodne banke Ivan Gregorič, direktor Poštne hranilnice dr. Vladimir Vidmar, načelnika Saveza SKJ prof. Ivan Bajželj, direktor šum ing. Cvetko Božič, vseučiliški profesor arhitekt Josip Plečnik, zastopnika Zbornice TOI: podpredsednik zbornice Ivan Ogrin in generalni tajnik Ivan Mohorič, zastopnika dekanata juridične fakultete dr. Janko Polc in dr. Milan Škerij, generalni v. kar Ignacij Nadrah, evangelijski župnik pastor Mihael Becker, zastopniki občestnega odbora Jadranske Straže Fran Stupica, Josko Pogačnik in Anton Verbič, predsednik Zveze industrijcev Dragotin Hribar, zastopnik Slovenske Matic dr. Dragotin Lončar, zastopstva vseh ljubljanskih dnevnikov, zastopniki sokolske župe Ljubljana, Narodnega gledališča, mestnega magistrata, policijske uprave, akademskega starešinskega društva »Jadrana«, akademskega starešinskega društva »Triglava«, dravske direkcije pošte in telegrafa, kr. banske uprave, univerze, dravske finančne direkcije, železniške direkcije itd.

Opravičili so se gg.: nadškof dr. Jeglič, general Maister, škof dr. Karlin. Bivši adjutant kralja Petra v pok. polkovnik Berislav Todorovič, ki je iskreno želel osebno se udeležiti odkritja, je žal moral izostati zaradi nujne službene poti v Pariz.



Pestra skupina narodnih noš

Solnce zahaja. Zadnji žarki se pobilskavajo tu pa tam na pročelju kake visoke hiše. Utrujene oči se širijo, gledajo bolj jasno.

Pričakovanje raste. Mesto se ovija v sivino. Mrači se. Kmalu no noč. Vse je pripravljeno.

Počasi je mesto ognil večer. Mrak je bil vse večji. Na ulicah so se zgrinjale velikanske množice ljudstva. Nestrpnost je naraščala od sekunde do sekunde: Zdaj... Zdaj...

In nenadoma, kakor da se je očem odprl povsem drug svet, so nad večernim mestom zažarele neštivilne luči. Potekali so trenutki, ko se je človek moral uprav iskati, da se je znašel, se zavedel sredi strmeh oč. Vse je potihnilo. Ljudje so onemeli. Vriše se je poleg.

Svečanost se je pričela.

Na gradu so počili topovski strelji. Zado-nele so fanfare. Srca je pretresalo zmago-slavje.

Na vseh oknih so zagorevale sveče in lampijoni. Še nekaj minut — in povsod so migljale drobne luči od prtiličij do zadnjih nadstropij.

Z grajskega stolpa so z glasnim pokom švigale visoko v nočno nebo dolge ognjene kače, se za en trenutek skrčile v ognjeno kepo — se razsule v čudovite padajoče rože in izginile malo nad mestom v lahнем soju luči. Pred Mestni dom korakajo v napol str-

njenih vrstah skupine ljudi, sokoli, ognjegasci, navadni ljudje, godbe.

Ura je osem. Čujejo se povelja. Vsak čas se mora razviti bakljada. Čete se urejajo. — Ali ljudi je kakor listja. Zdi se, da se vrste ne morejo geniti z mesta.

Ljudje že godrnjajo. Potem pa — vse se je oddahnilo. Oster ukazujoč glas je presekal hrup. Pete so udarile skupaj. Vojaška godba je pripravljena. Naprej! Činele so ugarile. Oglasila se je prva korračnica.

Množica vzklika: Živel kralj! Siava kralju!

Cez Zmajski most se vijejo luči, po Šent-peterski cesti, preko Marijinega trga, po Prešernovi ulici, Aleksandrovi cesti, pred bansko palačo se sprevod ustavlja.

V noč se razleže pesem. Množica molči. In ko je pesmi konec, plane proti tem-nemu rehu en sam krik. Navdušenje se bliža vrhuncu.

Le luči, neštivilne luči in v polmraku viharajoče zastave molče. Krik množice gre do srca. Vse trepeče.

Preko Rimske ceste se izliva reka na Emonsko in Cojzovo cesto do Šentjakob-skega trga, od tam se oži in se ustavi pred bajno razsvetljenim magistratom. Iznova zaori pesem.

Zdi se, kakor da se je pred staro mestno hišo zbral ves narod.

Noč. Pred univerzo je grob. Na grobu gore štiri velike sveče, okrog in okrog groba brle svečice. Ovenčan je grob.

To je spomin, tih, a v svojem molku silnejši kakor topovski strelji. Narod ob čaščenju svojega kralja ni pozabil svojih bratov.

Korotan živi. Primorska živi.

Polnoč bo. Oblači se. Ljubljana ne spi. Zaspana ali ne, se zjutraj dram i v dežju. Toda Bog je dal solnce.

VSAK JUTRO... 10000 DIN... JE ZAVAROVAN ZA VEČERJE... SMRTNE NEZGODE... PRIMER... VARNOSTNIKI...



Polagatelji vancev, zbrani na levi strani slavnostnega prostora

Vsa Slovenija zastopana ob spomeniku

Zastopniki občin iz vse banovine

Na slavnostnem prostoru so bile zastopane občine (po vrsti prijave): Gorenji Logatec, Ribnica, Slatina-Radenci, Rečica ob Savinji, Moravce, Brezovica, Crensovec, Dragomilje, Smartno pod Šmarno goro, Kapela, Begunje pri Cerkljici, Tržišče, Kočevje, Trbovlje, županska zveza za dravsko banovino, Zavrč, Sv. Gregor, Skočjan, Sv. Andraž v Leskovcu, Velike Poljane pri Kočevju, Bakovci, Lipovci, Logarjevi, Križe pri Trzinu, Podsreda, Sv. Miklavž, Medvode, Cerkljica, Odišče, Radovljica, Radeče pri Zidanem mostu, Videm, Krško, Trzin, Oselca, Kranj, Rakek, Litija, Topolšica, Velika Nedelja, Turški Vrh, Radovica, Zagradec, Gradac v Beli Krajini, Planina pri Rakeku, Kapla, Pmanska vas, Zabukovje, Begunje, Gričava, Rova, Muršček, Ločič, Brezovica, St. Janž, Krmelj, Toplice, Dolenja vas, Boštanj, Turnišče, Rudnik, Jesenice, Dobrova, Spodnji Šentjakovski dol, Zgor. Šentkungota, Motnik, Spitalič, Stahovica, Kamnik, Tržič, Loški potok, Sevnica, Bratonic, Višnja vas, Cven, Bolehneci, Sv. Danjel, Velicane, Sv. Vid, Dane, Kočevje, Spodnji Porčič, Trbonje, Dravograd, Lipa, Dolnja Lendava, Obrež, Središče ob Dravi, Hardek, Ptuj, Hoče, Maribor, Lahonci, Kovor, Leše, Brezje pri Radovljici, Dol pri Hrastniku, Maribor, desni breg, Loka, Velika Pirešica.

Dalje: Celje, Polzela, Griže, Kropa, Trebnje, Novo mesto, Sv. Marijeta niže Ptuj, Ponikva, Šmarje, Jarše, Bled, Bukovica, Cerklje ob Krki, Podgorje, Sušje, Pleterje, Spodnja Poljskava, Sv. Marijeta ob Pesnici, Spodnji Duplek, Čeršak, Prevoje, Sv. Jakob, Kog, Salovci, Sv. Križ, Lukovci, Mirna, Preserje, Čresnjevec, Gornje Polje, Adlešiči v Beli Krajini, žužemberk, Mala gora, Gorica, Seba-šumppek, Srednja vas, Loka, Raka, Tuhinj pri Kamniku, Dol pri Ljubljani, St. Janž, Rašica, Devica Marija v Polju, Sv. Jurij ob južni železnici, Zgornja Šiška, Borovnica, Voljnik, Iška loka, Breznica, Podzemelj v Beli Krajini, Celje okolica, St. Rupert, Tejanje, Rajnkovec, Talčji vrh pri Črnomlju, Gorica, Strazišče, Lušečka vas, Podlehnik, Breg, Hajdina, Mežica, Mozelj, Žilki, Šoštanj, Očkalica, Sv. Pavel pri Prebrodu, Marenberg, Velika dolina, Libelčič, Polom, Sodražica, Gora, Gomilsko, Križevci, Prevalje, Smartno pri Slovenjgradcu, Skale, Polica pri Višnji gori, Sv. Lovrenc na Dr. polju, Sakošak, Sv. Lovrenc v Slov. gorah, Morje, Zagorje ob Savi, Sv. Trije kralji v Slov. gorah, Dolško, Košaki, Li-

buče, Ržišče, Skofja Loka, Rateče-Planica, Dob pri Domžalah, Krka, St. Peter pri Novem mestu, Poljane nad Skofjo Loko, Metlika v Beli Krajini, Razvanje, Koroška Bela, Senčur, Moste pri Ljubljani, Turjak, Vodiče, Velika Loka, Krčevina pri Mariboru, Ptujška gora, Rače, Dolenji Logatec, Pristava, Loka pri Zidanem mostu.

Dalje: Kranjska gora, Radomlje, Kranj, Šmarje pri Ješah, Ribno pri Bledu, Gorje pri Bledu, Studenci, Trgovci, Moškarji, Beltinci, Slovenska Bistrica, Lužarji, Murska Sobota, Trnje, Velika Polana, Središče ob Dravi, Jelovec-Makole, Dobrič, Ljutomer, Pince pri Dolnji Lendavi, Slivnica, Petrova vas, Bočna, Rajhenburg, Zgornja Voličina, Blanca, Biš, Dobrunja, Mojstrana, Rogaska Slatina, Smihel-Stopiče, Sv. Lenart pri Veliki Nedelji, Mirna peč, Zalec, Kamna gorica, Studence, Smartno pri Litiji, Dob. Butoraj, Šmarca, Dobra, Radvanje, Sv. Ana v Slov. gor., Sv. Lovrenc na Pohorju, Smartno ob Paki, Radohova vas, Železniki, Krištanec, Brunoslavci, Vratja vas, Trebelno Sv. Križ nad Mariborom, Kriška vas, Zgornja Poljskava, Mošnje, St. Vid pri Planini, Boreci pri Ljutomeru, Sv. Martin pri Vurbergu, Mozirje, Peče, Griblje, Dramlje pri Celju, Mokronog, Livold, Cerklje, Želimlje, Palovče, Zbelovo, Homec, Mengoš, Crna pri Prevaljah, Šmarjeta, Catež, Tomišelj, Domžale, Sela, Remšnik, Hruševka, Lancovo, Smartno v Rožni dolini, Predosije, Zlato polje, Pretrež, Janežovič, Bišečki vrh, Draga, Kokarje, Lož, Ljubno, Hudo pri Stični, Smuka, Rogoza, Velike Peče, Dogoše, Sp. Slaptinci, Vrhnika, Trdkova, St. Jurij pod Kumom, Tolsti vrh, Orehova, Dragatuš, Vitanje, Sv. Božena, Tanča gora, Volčji potok, Kompolje, Velika Loka, Suhor, Selca, Stari trg pri Rakeku, Grušovje, Slomi, Bloke, Tinje, Pobrežje, Cezanjenci, Kotredž, Zgor. Vižingja, Stara Loka, Svetina, Podboršt, Bučevci, Samušani, Dokležovje, Horjul, Artiče, Bela cerkev, Dobrenja, Rob, Velike Lašče, Partinje, Jesena, Jelovec pri Kamnici, Kresinca, Sv. Jurij pri Grosupljem, Fara, Sv. Elizabeta in Sv. Barbara v Halozah, Prosečka vas, Draga, Crnuče, Lahovče, Smednik, Grosuplje, Dolško, Ormož, Oplotnica, Ključarevi, Sedlašce, Lesce pri Bledu, Spod. Duplek, Leskovec, Skočjan, Smartno pod Šmarno goro, Loka pri Mengšu, Ruše, Črnomelj, Sv. Krištof, Trojane, St. Vid nad Ljubljano, Vič, Sevnica.

Občinski zastopniki, po pretežni večini županov samih, je bilo nad 500.

uslužbencev za nabavo stanovanj, Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov Vrhnika, Gasilno društvo Kovor pri Trzinu, Zveza slovenskih agrarnih interesentov, Centrala Krekovih družin in Jugoslov. strokovna zveza, Gasilna župa Borovnica, Kolo jugoslov. sester Tržič, Bralno društvo v Trzinu, Čevljarska zadruga Tržič, Gasilno društvo Križevci, Katoliško prosvetno društvo Grosuplje, Slovensko lov-

„Gorenjski slavček“ pod milim nebom

Izredna atrakcija današnjega popoldneva je bila vzporeditev »Gorenjskega slavčka« pod milim nebom, na terasi hotela »Tivolio«. Naliv s točo, ki je malo pred začetkom predstave pobelil se zelene trate z ledenimi zrni, je zbegel občinstvo, in na terasi Tivolija se je skoraj že začela težko pričakovana predstava, ko so pred dramskim gledališčem mnogi gostje čakali, da se predstava zaradi slabega vremena prične v teaterskih prostorih. Ta zmeda je poleg nenemoma pretečih deževnih oblakov in neprijetno mokrih sedežev nekoliko pokvarila razpoložnost na terasi hotela »Tivolio«. Vzlic temu se je nabralo toliko občinstva, da je bil za avditorij namenjeni prostor dočela zaseden: na stojšču je bila naravnost gneča.

Pročelje hiše, pred katero se je vršila prva gledališka predstava na prostem, je bilo z neznatnimi rekviziti preprosto, a okusno prirejeno za vzporeditev Foersterjeve opere; prostor pred poslopjem in ob straneh je nudil režiserju (prof. O. Šestu) dovolj široko polje za njegovo iznajdljivost in domisleke. Posebno z zborom je lahko operiral mnogo svobodneje nego na utesnjenem odru, kar je Foersterjevo opero, ki jo je prof. K. Jeraj za to vzporeditev srečno predelal, vidno poživilo, ji dalo večjo dinamiko, slikovitost in živahnost, tako da je učinkovala brez dvoma silneje, nego v zaprtih prostorih. Sprednji glavni oder je bil prav nizek, godba se je v primerni distanci namestila na levi; je dilnica v prtiličju in celo terasa v prvem nadstropju sta bili pritegnjeni v dejanje; zbor je prihajal z leve od zadaj in ker je bil pomožen, je s slikovitimi narodnimi nošami in v efektivni skupinski postavi na sprednjem oderu zares dajal iluzijo resničnega dogajanja, razgibanca gorenjskega življenja v vsej oni romantični luči, v kateri ga je videl skladatelj.

Čeprav je iz prej omenjenih razlogov sprejemljivost občinstva nekoliko trpela, je vendar s stopnjevitim zanimanjem opazovalo in uživalo to prijetno novost v našem gledališkem življenju. Tudi solisti so se proti koncu igre očito razvneli in rdeče obrobjeni oblaki, ki so jeli barvati ne-

sko društvo, Slovenska dijaška zveza, Motoklub Ilirija, Sokol Bela cerkev, Celjsko pevsko društvo, Trgovsko bolniško podporno društvo, Strokovno združenje nadzornikov voz dr. železnice Ljubljana, Glavni odbor za obdelovanje Barja, Pevsko društvo Sava, Udruženje graditeljev, sekcija Ljubljana, Splošna zveza obrtnih zadrug, Maribor, Krištansko žensko društvo, Društvo kmečkih fantov Orla vas-Braslovce.

Skupno je vsa navedena društva in korporacije zastopala 568 delegatov.

pomikl sprevid na Stari trg. Policija, ki je naravnost vzorno vzdrževala red, je Stari in Mestni trg deloma cernirala, da prepreči gnečo. Močno so odmevale koraknice godbe med stenami obih trgov, viharne so bile ovacije občinstva.

Pred magistratom se je povorka ustavila. Peveci so se podali na stopnice in zapeli Ipravčev »Domovina« in nato še Hajdrihovo »Buči morje«. Donelo je kakor orgle, koraj je šel globoko do srca. Za pevci je godba »Zarjace« pod Dolinarjevim vodstvom zaigrala nežni Dolinarjev venček »Mlada pota«. Na balkonu se je takoj po prihodu povorke pojavil župan dr. Puc. Ko je godba utihnila, je vzklilni župan »Zivel« kralji Zivela Jugoslavija, Tisočglava množica, ki je bila medtem do zadnjega kotička napolnila Mestni trg, prostor pred Škofijo in vso Stritarjevo ulico, je frenetično začela plaskati in viharno vzklitati kralju in domovini.

Med sviranjem godbe je nato krenila povorka do Mestnega doma, kje je bil razhod. Še pozno zvečer so pa korakale po mestu družbe manifestantov in prirejale ovacije kraljevski hiši in Jugoslaviji. Noč je bila živahna, kakor Ljubljana tega ne pominj.

bo, so tvorili mično scenerijo krasnemu prizoru z »Ave Marijo« in lepemu pektju in rajanju, ki je imelo svojo posebnost v prihodu resničnega dvopreznega poštnega voza izza časov naših dedov in s postiljoni v starih uniformah.

Pri tej prvi predstavi na prostem so sedelovali kot solisti ga. Španova, Ribičeva, Popovičeva in dr. ter gg. Gostič, V. Janko, Župan i. dr. Dirigiral je g. ravnatelj Polič.

Občinstvo je bilo z vzporeditvijo prav zadovrno zlasti številnim gostom s kmetov, ki so se zlasti v večerih v gostinstvo nudil mnogo zabave in užitka. Za vzporeditev »Slehernika« vlada enako zanimanje, brez dvoma pa bo tudi repriza »Gorenjskega slavčka« v torek privabila mnogo občinstva, zlasti če se ne bo hudomušni Pluvius vmešaval v delo našega gledališča.

V trdni veri, da bo vreme naposled vendrile postalo stanovitno, so se ljudje po končanem sprevidu trumoma razhajali, obetaj: si se mnogih, mnogih užtkov od današnje slavnostne nedelje. Toda nebo je zopet pokazalo svoje jesenske muhavosti in popoldanski naliv s silovito točo je potisnil vse trume gostov v prostore ljubljanskih gostiln, kavarn in zabavišč.

Ko pa je toča naposled le ponchala in se je zonet zasmejala nebo, je večina pohitela na ljubljanski velesejem, kjer je mahoma zavladala velika gneča. Ali tudi po ljubljanskih ulicah je nenemoma vršalo živahno vrvenje in posebno ob magistratu so se znova in znova zgrinjale množice ljudi, občudujoč impozantni spomenik kralja Petra. Ko je nastopil večer, so se ljubljanske ulice zopet pokazale v svetlobni paradi, vrvenje je narasčalo, oglašale so se tudi že godbe s kolonami prvih povratnikov iz Ljubljane. Ne dvomimo, da so ti, kakor bodo vsi ostali, odnesli iz Ljubljane neopazne spomine. Navzlic kapricam vremena...

Se posebej moramo poudarjati, da policija ves dan ni intervenirala niti v enem primeru in da je nedelje potekla tudi brez vsake najmanjše nezgode.

Društva in korporacije

Dalje so bila zastopana pri spomeniku naslednja društva in korporacije: Jugoslovnsko akademsko društvo »Triglav« v Zagrebu, Glasbena Matica, Klub koroških Slovencev, Zveza kulturnih društev, Omladinski klub »Jugoslovenska iskra«, Sreška organizacija vojnih dobrovoljcev, Udruženje kurjačev državne železnice, Zveza magistratnih organizacij, Merkur, društvo trg. in priv. nameščencev, Krekova prosveta, Slovenska šolska Matica, Zadruga dimnikarjev, Kmetijska družba, Ljubljanski podsavez JNS, Oblastni odbor Narodne odbrane, Češkoslov. Obec, Omladina Narodne odbrane, Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva Polica pri Višnji gori, Prostovoljno gasilno društvo Sodražica, Gospodarsko in izobraževalno društvo za dvorski okraj, Društvo za zgradbo Sokolskega doma v šiški, Sokol Mirna, Bolniška blagajna trg. bolniškega in podpornega društva, Zveza slušateljev Ale-

novnika, oblastna uprava, Slomškova družba, Pevsko in tamburaško društvo Kum, Društvo železniških upokojencev, Akademski zveza v Ljubljani, Olepševalno društvo v Rožni dolini, Podružnica Kola jugoslov. sester Moste, Udruženje ljubljanskih konzervatoristov, Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani, ASK Primorje, Prometna zveza železničarjev, Udruženje jugoslov. NŽB, Jadranska straža Ptuj, Avtoklub, Zveza društev privatnih nameščencev (zastopa 28 društev), Narodno železničarsko društvo »Sloga«, Kmečka prosveta, Savez jugoslov. srednješolskih združenj Preporod, Dijaška organizacija SJSU Prosveta Novo mesto, Klub Primork, Sokolsko društvo Preserje, SK Ilirija, Udruženje gledaliških igralcev, Klub trgovskih akademikov, Kolo jahačev in vozačev, Čitalnica v šiški, Uniformirana meščanska garda in strelska družina Kostanjevica, Sokolsko društvo Radeče, Organizacija diplomiranih tehnikov, Akademski klub za Društvo narodov, Strokovno udruženje likovnih umetnikov, Družba sv. Elizabete, Društvo za varstvo sirot in Vincencijeva družba, Udruženje jugoslov. inženjerjev in arhitektov, Zadruga gostilničarjev, Šentjakobsko gospodarsko in kulturno društvo, Podružnica kmetijske družbe v St. Juriju ob Ščavnici, Čevljarska zadruga Tržič, Splošno žensko društvo Ljubljana, Društvo rudarskih nameščencev Trbovlje, Društvo Probuda in umetniška šola Probuda, Sokol Ježica, Gremij trgovcev Krško, Glasbena Matica, Gasilno društvo Mirna, Društvo slušateljev juridične fakultete, Pevsko društvo Krakovo-Trnovo, Pevsko društvo Zvon Trbovlje, Krajevni odbor RK Guštanj, Sokol Cerkljica, Mariborski akcijski odbor političnih preganjencev, Slovensko prosvetno društvo Zaspri pri Bledu, Zveza trgovskih gremijev za Slovenijo, Sokol Lokove pri Mozirju, Katoliško društvo za mladence, Primorsko društvo Zarja Kranj, Ljubljanska ljudska posojilnica, Kmetijska posojilnica Dobova, Ljubljansko učiteljsko društvo, Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo, Zadruga zveza, Trgovsko društvo »Merkur«, Savez apotekarskih saradnika, sekcija Ljubljana, ZSK Hermes, Pokojniški zavod privatnih nameščencev, Zveza bančnih uradnikov in nameščencev, Jugoslovnska Matica Maribor, Ptujška društva in organizacije, 7 oficijev iz smodnišnice Kamnik, Sokol St. Vid nad Ljubljano, Motoklub Ljubljana, Nabavljalna zadruga uslužbencev državne železnice, Sokolska četa Velike poljane—Sodražica, Podružnica NSZ Gračnica, Zadruga brivcev, frizerjev in lasničarjev, Živinorejska in konjerejska zadruga Gorje pri Bledu, Jugoslovnsko društvo za proučevanje angleškega jezika, Gremij trgovcev v Radovljici, Sokol Boštanj, Pevsko društvo Logatec, Savska gasilska župa St. Vid nad Ljubljano, Udruženje rezervnih oficijev i ratnika, pododbor Ljubljana, Gremij trgovcev Kočevje, Šentjakobsko-trnovska podružnica CMD, Zadruga stavbnih mojstrov za dravsko banovino, Sokol Ljubljana II., Društvo oastrostrelcev Ljubljana, Pevsko društvo Grofice, Gasilno društvo Breznica, Udruženje računskih činovnikov, sekcija Ljubljana, Narodna čitalnica Kranj, Udruženje učiteljskih meščanskih šol, sekcija za dravsko banovino, Podružnica CMD Laško, Sokol škofja Loka, ženska šentpeterska podružnica CMD, CMD in Jugoslovnska Matica Jesenice, Moška šentpeterska podružnica CMD, Organizacija bojevnikov D. M. v Polju, Gasilska župa Slovenjgradec, Podružnica Feriálnega saveza, Oblastni odbor narodne odbrane Maribor, Društvo Pravniki, Sokol Koroška Bela, Organizacije občine Blanca, Sokol Laško, Gasilno društvo Griova-Banovci, Turistovski klub Triglav Maribor, Zadruga

Bakljada na predvečer praznika



Bakljada in iluminacija na predvečer slavnostnega dne je bila pač najlepša, kar jih je videla Ljubljana.

Pročelje Mestnega doma na Krekovem trgu je bilo razkošno razsvetljeno. Dolgi niz žarnic je močno obseval monumentalno stavbo, daleč naokoli je bila vidna razsvetljena ura. Ze dobro pred napovedanim odhodom povorke so se začeli zbirati pred Mestnim domom posamezni oddelki sokolskih in gasilskih čet, prihajali so skavti v svojih pestrih krojih, na raznih koncih so se postirale štiri godbe, prihajali so pevci in vsa društva, ki so se želela udeležiti bakljade.

Ves slavnostni sprevid, ki ga je s preizkušeno spretnostjo aranžiral g. Danilo Saplja, se je začel pomekati ob 20.30 s Krekovega trga čez Zmajski most, na čelu je korakala godba dravske divizije pod osebnim vodstvom kapelnika polkovnika dr. Čerina, za njo pa častni odred vojakov. Godba je igrala živahno koraknico, strumno so za njo korakali vojaki, za njimi so se pa razvrstili pevci združenih pevskih zborov pod vodstvom pevovodje g. Zorka Preloveca.

Za pevci je korakala močna, 41 mož broječa godba Sokola I. pod vodstvom kapelnika br. Verija Švaigerja. V dolgih odredih je sledilo nad 200 Sokolov v krojih pod vodstvom župnega načelnika br. Lojzeta Vrhovca. Povorko so se udeležili tudi starosta ljubljanske župe br. Pipenbacher, podstarosta br. Krapež in člani uprave bratje Flegar, Slana, Straus in inž. Poženel. Sokolom v krojih se je pridružila močna skupina Sokolov v civilu z znakom, za njimi se je razvrstila moški in ženski naraščaj vseh ljubljanskih sokolskih društev.

Sokolskim edincem je sledila Delavska godba Zarje, potem so pa v četverstopnih korakale gasilske čete pod vodstvom župnega načelnika g. Zupana. Okrog 500 gasilcev v krojih, razdeljenih na pet oddelkov in med njimi skupina uniformiranih malih barjanskih gasilcev so izpopolnili pestro sliko sprevida, ki so ga nato zaključili skavti pod vodstvom Črnega mrava in godba Vič Glinice, za katero so korakali primorski aka-

demiki ter omladina z veliko trobojko. Mišičaste in zagorele postave skavtov so vzbudile splošne simpatije, strumen je bil njih nastop, vzorni njih trislopi. V povorki so nosili na stotine raznobojnih lampičkov. Prekrasen je bil pogled na to pisano živodrečo reko, ki se je pomikala po sijajno razsvetljenih ulicah med gostim špalirjem občinstva, ki je prirejalo vse pot viharne ovacije kralju Jugoslaviji, Sokolstvu in vrli naši vojski.

Povorko je vodila pot s Krekovega trga in čez Zmajski most po Sv. Petra česti čez Marijo trg, kjer se je kar trlo občinstva. Neprestano je bilo slišati vzklikanje kralju in Jugoslaviji, radostno so mahal ljudje udeležencem povorke v pozdrav.

Po Trešernovi ulici, mimo poštnice zavila povorka po bajno razsvetljeni Aleksandrovi česti. Zarnica pri žarnici, palače okrašene z lampički in raznobojnimi žarnicami. Ves sprevid je nato zavil na Blewosovo cesto, kjer so se ustavili pred bansko palačo. Zdruzeni pevci so odšli na pločnik pred oalačo, pevovodja Zorko Preloveca je stopl v sredino in že je močno zadoneala prekrasna Viharjeva »Naša zvezda«; g. Pelan je izvrstno odpel tenorski solo. Ko so izveneli zadnji akordi, je zaigrala sokolska godba Zajčev »U boj«.

Na balkonu banske palače so bili zbrani minister dr. Kramer, ban dr. Marušič, podban dr. Pirkmajer in divizijski. Lič. Ko je godba utihnila, ja zadoneko vzklikanje: »Zivela Jugoslavija! Zivel kralj Aleksander! Slava kralju Petru! Takoj nato se je sprevid znova formaliral in krenil po Rimski česti in Emonski česti, mimo spomenika Ilirije, katerega so obsevali žarometi, ter je zavil na Čojzovo cesto. Na vrto g. Derende je gorel gozd baker, sijajno je bil iluminira Zupančič, ter logled na močno povorko je bil tu še posebno osvajač. Na osnovni leški šoli na Čojzov česti je bila na sredji obešana kraljeva slika, katero je razsvetljevala žarnica, močonen vtis je naravnal žareči venci na Čojzovi piramidi. Čez šentjakobski most mimo sijajno razsvetljene cerkve in šole s kraljevo sliko se je

Danes zvečer ob 10. uri pride v Ljubljano

najslavnejši klov, umetnik, čigar ime je znano širom sveta. S svojim ansamblom bo nastopil v

Elitnem kinu Matici

Senzacija prvega reda

Čudovit naravni pojav

Najbrže jih je bilo le malo, ki so danes v pričakovanju odkritja spomenika kralja Petra pogledali v višino. Nekaj minut pred odkritjem med govorom predsednika inž. Beveca se je nebo deloma zjasnilo in proti vzhodu so se izgubljali zadnji oblaki. Med njimi se je pojavila — za gledalce na Mestnem trgu — skoro natančno nad spomenikom lepa razložna in dokaj velika mavrica. Ker je bilo solnce v tem času že visoko, je nemogoče, da bi mavrica bila nastala na običajen način zaradi direktne razsvetljave vodnih kapljic od solca. Najbrže je hotelo naključje, da se je solnce zrcalilo v kačji stojiču vodi — saj je ostalo dokaj mlak po dežju — ter je provzročilo ta nenavaden pojav. Vsekakor je učinkovala ta nenavadna mavrica tako, kakor bi hotelo tudi nebo v svoj način povzdigniti sijaj slavnostnega trenutka. Kmalu po odkritju spomenika je izginila tudi mavrica.

Tudi velesejem je prišel na svoj račun

Ljubljana, 6. septembra.

Obisk velesejma je bil na današnji slavnostni dan rekorden. Številni tisoči, ki so se udeležili ljubljanskih slovesnosti, so poplavalili že v donoldanskih, posebno pa v prvih popoldanskih urah navzlic neugodnemu smenu cel. sejmšče. Poleg domačih državljanov iz vseh naših pokrajin, zlasti tudi iz Južne Srbije, je obiskalo velesejem precej inozemcev, tako iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije, posebno iz Trsta, iz Francije in Anelije. Med drugimi sta si ogledala razstavo tudi dva poljska novinarja iz Varšave od. Teiel in Kupfer, ki sta prišla v Ljubljano k svečanostim odkritja spomenika kralju Osvoboditelju. Od tujcev so zlasti Avstriji letos v obilni številu posejali jesensko prireditve veljama, tako da je v velesajmski ekspozituri v Gledu znanilsko legitimacij. Uprava je za danes v polni meri poskrbela, da ni bilo zaradi velikega navala obiskovalcev nikakega zastojaa, z otvoritvijo pomočnik blačajn, ki so bile vse zapolsen.

Razsvetljavanje v mali, so se primerno pripravili, da so prikazali kupcen am svoje svetilnice, kakor zahteva današnji prodajni sistem. V obratu in pogonih so bili vsi stroji, kar jih je bilo na tavnem prostoru. Brnele so cirkularke, rezni stroji, skobeljniki, mlini in mlatilnice.

Na vseh mestih si slišal najrazličnejša narečja iz vse države. Goste je posebno zabavala tudi originalna orleška godba. Poseben čar so dajale sejmšče organizirane skupine lepih narodnih noš iz domače banovine.

Razstava naših mest in trgov je bila predmet splošnega občudovanja in je mnog naš podedelški meščan opazil na tej razstavi marsikaj, česar doslej še ni videl o svojem rojstnem kraju. Saj je pa tudi vse pripravljeno in aranžirano s tako ljubaznijo in preciznostjo, da ti študij dioramae, plastike, reliefa in raznih kart nazorno prikaže vse ono, kar potrebuješ, da veš o svojem domačem kraju.

Naša hotelska industrija je v tako pregledni obliki prikazana v paviljonu »Me, da najde naš bodoči moderni gostilničar in hotelir tu dovolj pobude za moderniziranje ali pa novo zgradbo svojega podjetja.

Na račun so prišli pri današnjem rekordnem obisku prav posebno detajlisti, ki prodajajo živila, parfumerijo, razne male spominko, vezene in praktične novosti.

Kakor se čeni, je bilo danes na velesajmsku do 25.000 obiskovalcev. Obisk vseh dni do današnje vštete nedelje znaša nad 75.000 ljudi.

Commerce zopet prodaja. Glej današnji oglas.

Ali si že obnovil planarino

Vodnikove družbe za letos



Srebrna palma JUU Sekcija za Dravsko banovino

ksandrove univerze, Pevsko društvo Zvon iz Smartna pri Litiji, Jugoslovnska gasilska zveza, Pevsko društvo Ljubljanski Zvon, Prosvetno gasilno društvo Kovor pri Trzinu, Sokol Kovor pri Trzinu, Sokol Komenda, Jugoslovnsko veterinarsko društvo sekcija za dravsko banovino, Sokol M. Sobota, Zveza obrtnih zadrug, Vodnikova družba, Sokol Sodražica, Slovenska starokatoliška cerkev, Gospojno društvo škričanske ljubezni, JAD Triglav, Zveza bivših salezijanskih gojencev, Slovensko čebelarstvo društvo, Sokol Dobova, Obrtno društvo Brežice, Društvo trg. potnikov in zastopnikov, Zveza kmečkih fantov in deklet, Izvršilni odbor NSZ, Podružnica NSZ Jesenice, Ciril-Metodova družba, Turistovski klub Skala, Udruženje železniških čis-

DOGODKI PO ŠIROKEM SVETU

Velike poplave na Kitajskem



Po zadnjih poročilih iz nesrečne Kitajske se je reka Jangtse dvignila za 15 m nad svoj normalni vodostaj. Poleg 300.000 smrtnih žrtev je porušenih okoli 160.000 hiš. Slika kaže zasilne barikade v mestu Hankov.

Pozdravljajte se s hrbtli!

Pariški higienik dr. Langlois je napisal razpravo, v kateri razodeva človeštvo nezasišano novico, da je poljubovanje skrajno nevarna reč in tako rekoč skoraj »zločinško početje«. Sto tisoče in milijone bakterij prenašajo poljubi s človeka na človeka in kdor misli, da je to majhna reč, naj se za nos prime, če bo zavoljo nje človeštvo izumrlo. Sploh smatra dr. Langlois vsako prijateljsko približevanje človeka k človeku za zločin, ki ima namen samo bakterijam olajšati življenje. In najboljše bi bilo, če bi si ljudje ne prihajali bližje nego na tri korake in če bi si v pozdrav obračali — hrbtne.

Premislimo to stvar natančneje. Kako bi bilo s prijateljskimi razmerji, če bi si ljudje v pozdrav res obračali hrbtne? Slabo, navzlic najbolj dražestni hrbtni liniji najbolj dražestne dame. S hrbtom se ji vendar ne moreš nasmehljati in hrbtno linije ne moreš sploh niti občudovati, če hrbtni liniji obračaš hrbtne. In dalje: Kako bi bilo neki s svetovnim mirom, če bi si državniški na svojih konferencah vztrajno kazali hrbtne? Dobiček bi imeli kvečjemu slabi plačniki, če bi se na ulici nenadoma srečali s svojim krojačem ali čevljarjem. Za srečo prežijo hudobni bacili že tisočletja na ubogo človeštvo, pa se jim še ni posrečilo, da bi človeštvo iztrebili — in poljubovanje tudi ne. Če se ljudje ne bodo sami medsebojno požrli upajmo, da jih tudi bacili ne spravijo na tla — in ostanimo lepo pri starih, preizkušanih navadah...

Eden izmed vzrokov gospodarske krize

V srednji letošnjega leta so hranile evropske državne banke in ameriška Federalna banka skupaj skoraj 9 milijard dolarjev na efektivnih zlatih zalogah. Od teh 9 milijard je pripadalo samo Ameriki 3,5 milijarde, Franciji 2,4 milijarde, Angliji 0,7, Španiji 0,5, ostanek kakšnih 2 milijard pa je bil razdeljen na celih 23 deloma večjih, deloma manjših notnih bank. Proti tem 9 milijardam, h katerim je treba računati še za okroglo 2 milijardi deviz, torej proti skupnemu kritju 11 milijard dolarjev na zlatu in devizah, je znašal obtok bankovcev 17 milijard dolarjev, k' je bil tedaj krit s 64 odst., to se pravi daleč nad potrebno mero. Toda ta številka podaja le povprečno stanje, kajti doim je n. pr. Ameriška krita z več nego 84 odst., Francoska z nad 82 odst., Švica skoraj s 100 odst., mala Finska pa celo s preko 100 odst., se krčve vsčina kritju nad 50 odstotno mejo in le malo držav, ki jih je gospodarska kriza sedaj še posebno pritisnila, je kritih do zakonite meje, Avstrija in Nemčija pa sta celo pod njo.



Trojica odličnih francoskih atletov

Včeraj se je vršil v pariškem stadionu Colombesu meddržavni lahkoatletski miting med Francijo in Nemčijo. Med elito francoskih atletov so zastopali francoske barve (od leve proti desni): Ladoumègue, rekorder na 1500 m, Sempé, izobren tekač v tekah z zaprekami in Noel, rekorder v metih krogle in diska.

London v luči



Ob priliki sedanjega kongresa za tehniko razsvetljave, ki se vrši te dni v Londonu, razsvetljujejo žarometi najvažnejša poslopja svetovnega mesta. Iluminacija je privabila na ulice cel milijon ljudi. Slika kaže del Trafalgar Square z Narodno galerijo in Martinovo cerkvijo.

Izsleditev vlomilske tolpe

Aretacija dveh pajdašev in dveh pomočnic — Dva člana tatinske družbe sta neznanu kam pobegnila

Marenberg, 6. septembra. »Jutro« je že pred mesecem obsirno poročalo o drznem nočnem vlom, ki se je izvršil v gostilno in trgovino g. Hribernika v Brezmem ob Dravi. Izredno rafiniran vlom je razburil vso Dravsko dolino. Vlom je bil v zadnjih desetih letih največji v dolini, zato ni čudno, če je vse prebivalstvo komaj čakalo, da bi prišli vlomilci kmalu v roke pravice. Vse se je bilo skrivnostne tolpe. Iz trgovine je bilo pokradenega blaga in denarja v vrednosti nad 12.000 Din. Dobrih 14 dni po vlovu so dobili za zlikovci prve sledove. Takrat so aretirali znanega delomrznega Verdineka Romana, prebivajočega v Bistriškem grabnu nad Muto. V njegovem stanovanju so napravili hišno preiskavo, ki je pokazala popoln uspeh in razkrila nevarno vlomilsko tolpo in prebrisane tatove koles.

prodajati po Kotljah in okolici Dobnikova mati Liza. Pomagala ji je pri poslu njena hči Terezija. Obe so spravili lepo v luknjo. Tudi Laznika so kmalu aretirali. Dobnik Avgust pa jo je odkril neznanu kam, seveda ne peš, ampak si je gotovo sposobil kje kolo. Pobegnil je najbrž v Avstrijo. Muzikantu Casu Antonu, ki zelo rad leluhari, je postalo tudi nekam dolgočas. Zahotelo se mu je po svetu. Kar čez noč ga je zmanjkalo. Menda jo je tudi on pobrisal v Avstrijo. Gotovo je, da imajo ti tički na vesti še več vlovov in daljni okolici. Njihov

Zločin vinjenega gospodarja

Mož je med preprirom ustrelil v svojo ženo — Kritično stanje ranjenke

Gornja Radgona, 6. septembra.

Bližajo se isenski dnevi, dnevi plačila za trud našega kmeta, ki spravlja svoj sadni in vinski pridelek v denar, čeprav to leto za smešno nizke cene. Vsak dan vidiš na tujakšnji postaji in tudi v avstrijski Radgoni stati številne knetske vozove z jabolki vseh vrst, ki jih nakladajo in razpošiljajo nakupovalci v mesta. V četrtek 3. t. m. je peljal v mesto Radgono en voz jabolk tudi posestnik in slikar Ludovik Mlinarič iz Ptujске ceste pri Gornji Radgoni. Domov grede se je ustavil v nekaterih gostilnah in se je zveržer napolnil nekoliko vinjen proti domu. Ker se s svoji doma ni posebno razumel,

pajdaš Mandelje, ki je pripadal tej tolpi, je bil že pred meseci aretiran od avstrijske žandarmerije. Prijeli so ga zaradi vroma pri Sv. Antonu nad Eibiswaldom pri posestnici Felnerjevi. Pri vlovu sta tovarišu pomagala tudi še Dobnik Avgust in Verdinek Roman.

Vsi ti nepravi pripravi so se bavili obenem še s tatvinami koles, kjer so se izkazali za prav spretni mojstre. Pri hišni preiskavi na Verdinekovem domu so zaplenili med ostalim okradnim blagom tudi tri kolesa, ki se danes čakajo pravih lastnikov. Najdaje so zaplenili še po 2 kolesa v Brezmem, Gusanju in Dravogradu, ki se čakajo na lastnike. Le eno kolo v Brezmem je že našlo svojega »pravega gospodarja«. V teku preiskave bodo prišle še čedne zadeve na dan. Mreža se čim dalje bolj začuje in krog znanih pomagačev se veča.

V upravičeni bojazni, da hoče možak urediti svoje grožnje, je žena krenila vsrnan in začela odhajati. Ko pa se je obrnila, je mož pomiril za njo, ustrelil in jo s strelom zadel nad levi kolik. Obrnil se je nato se proti sinu in nameril samokres nanj. V tem momentu pa je priskočila snaha in tasta od zadaj prišla za roki in mu na ta način preprečila streljanje. Sin je ta čas izkoristil in pobegnil, nato pa je pobegnula še snaha. Med potjo domov sta oba došla ranjeno mater, ki je težko korakala in šla proti domu, krvaveča iznad levega kolka. Sin se je takoj podal po zdravnika dr. Breznika, ki je hudo ranjeni materi nudil prvo pomoč in jo dal odpraviti v bolnišnico

v avstrijski Radgoni. Ranjenki je občila krogla v trebuhu in potrebna je bila takojšnja operacija. Njeno stanje je zaradi starosti precej kritično. Ko je vinjeni možak izvršil zločin, se je mirno podal v klet po pijačo in nato legel k počitku. Ko mu je drugo jutro hčerka govorila o nevarnem stanju matere, jo je mirno poslušal. Svojege početja ni niti najmanj obžaloval in je brez razburjenja šel po svojih poslih, dokler ga ni dohitela roka postave. Pri zaslišanju od orožništva je sicer priznal dejanje, izgovarjal pa se je kakor že običajno v takih prilikah s pianostjo in razburjenostjo. Sodišče v Gornji Radgoni ga je zaenkrat pustilo v svobodi.

Prodiranje mladih mojstrov

Kashdan in Flohr sta se povzpela v prednje vrste — Dr. Vidmar je zopet remiziral — Pirc stoji bolj kot dr. Astaloš — Kostić je izgubil proti Flohru

Bled, 6. septembra. Danes se je odigralo XI. kolo blejskega šahovskega turnirja, katerega rezultati so bili zelo zanimivi. Opažati je bilo prodiranje mladih mojstrov, ki polagoma prihajajo v formo. Več starejših preizkušenih mojstrov je moralo danes kloniti. Posebno pozornost je vzbudila zmaga Colleja nad Spielmannom.

Prva odločitev je padla že ob 11. dopoldne. Partija Niemcovič — dr. Vidmar je končala remis. Niemcovič je otvoril s štirimi skakači, pa se je Rubinsteinova varianta tako poenostavila, da po 25. potezi ni bilo nobenih figur, razen kmetov na deski.

Bogoljubov je otvoril proti Stoltzu z damskim gambitom in je že v začetku dobil boljšo igro ter tudi partijo.

Zelo zanimiva partija je bila dr. Aljehin — Maroczy. Maroczy je otvoril igro posebno dobro, zašel je pa kmalu v nasprotnikov napad. Kasneje je izvrstno branil in držal približno enako pozicijo do 14. ure. Popoldne je pa izmučen popustil, prezrl je figuro in izgubil partijo.

Pirc je danes zelo dobro igral proti dr. Astalošu in ga do 14. ure blokiral. Popoldne pa se partija ni veliko spremenila. Pirc je manevriral brezuspešno, vendar je obdržal ugodno pozicijo. Ob pol 19. je bila partija drugič prekinjena. Pirc ima šanse, da igro dobi.

V partiji Flohr — dr. Tartakower je Flohr zelo dobro otvoril in dobil napad na nasprotnikovega kralja in si s tem napadom priboril kvaliteto in kmeta. Ta premoč je že v dopoldanskih urah odločila partijo in kmalu nato se je dr. Tartakower vdal.

Kashdan je igral proti Kostiću in tudi zelo solidno otvoril. Kostić se ni branil najbolje, izgubil je kmeta in kmalu nato tudi partijo.

Colle je danes zopet igral svoj sistem proti Spielmannu. Dosegel je napad in v napadu dobil dva kmeta. Partija je že dopoldne prešla v končnico. Popoldne je Colle zmagal.

Razen teh partij, ki so se igrale po normalnem programu, sta popoldne Flohr in Kostić odigrala tudi svojo prekinjeno partijo, v kateri je zmagal Flohr.

Stanje po XI. kolu je nastopno: Aljehin 9 in pol (1), Kashdan 6 (1), Flohr in Spielmann 6, dr. Vidmar 5 in pol (1), Bogoljubov 5 in pol, Kostić, Niemcovič in Stoltz 5, Astaloš 4 in pol (1), Maroczy, dr. Tartakower 4 in pol, Colle 4 (1), Pirc 3 (1).

Jutri se odigra XII. kolo, v katerem igrajo: Spielmann — dr. Aljehin, Kostić — Maroczy, Stoltz — Kashdan, dr. Tartakower — Bogoljubov, dr. Astaloš — Flohr, dr. Vidmar — Pirc in Colle — Niemcovič.

Dve nesreči v Posavju

Električni tok je zahteval smrtno žrtev — Avto v plamenih

Krško, 6. septembra. Ze nekaj časa nismo beležili v Posavju posebnih nesreč. Zadnje dni pa smo imeli dve in je ena zahtevala smrtno žrtev. Ko so na Njivicah pri Radečah popravljali vodno cev v vodnjaku gospodarja g. Novaka, je bil z delom zaposlen tudi 22-letni ključavničarski vajenec Jože Klanjšek iz Brunka. Sam je zlezal v vodnjak in odvil vijake, da bi potem gospodar in njegov sin izvlekla iz globine cev. Ko je bil Klanjšek z vijaki gotov, je dal navodila obema, da sta začela počasi dvigati cev. Tudi sam je pri dviganju pomagal. V začetku je šlo po sreči in kmalu je bilo že 4 metre cevi zunaj.

Ključ previdnemu delu pa je hotela usoda, da je gonji del cevi zadel ob električno žico, po kateri je tekkel tok z napetostjo 220 voltov. Ob tem dotiku je tok udaril v oba Novakova in Klanjška. Novakova je tek vrge! na tla, kjer sta obežala nezavestna,

Klanjška pa je zadel v tako nesrečnem položaju, da je mladenič padel v 11 m globok vodnjak, v katerem je bilo skoro 2 m vode. Takojšnja pomoč sosedov je rešila oba Novakova, ki se ju z umetnim dihanjem občutili k življenju. Žal pa je pomoč odkrila pri Klanjšku, ki je bil že mrtev. Nesrečo je pripisali zgolj nesrečnemu naključju.

Druga nezgoda, ki je ostala k sreči brez žrtev, se je zgodila v Bredu pri Bošnjaku, kjer je zgorel avto v vrednosti 75.000 Din. Po barovinski cesti sta prvozila sofer g. Ladiš Malo iz Zagreba in g. Jel-n Ivan. Iz neznanega vzroka se je avto vnel pod motorjem, kar je povzročilo, da so plameni v hipu objeli vse avtomobil. V zadnjem trenutku se je soferju in njegovemu spremljevalcu posrečilo s skokom iz avta rešiti življenje. Oba sta ostala nepoškodovana.

AVTOMOBILIZEM

Rabljeni avtomobili v USA

Rabljeni avtomobili so postali za Ameriko pereč problem in ameriška družba za finansiranje avtomobilske trgovine je sedaj objavila številke, ki nam kažejo prodaje starih avtomobilov v letih 1928, 1929 in 1930. Statistika kaže, kako važno vlogo igrajo rabljena motorna vozila.

Tako vidimo, da se je pri prodaji 100 novih osebnih in tovornih avtomobilov vzele v plačilo vedno več starih vozil, in sicer: leta 1928 (na 100 novih avtomobilov) 69,4 odst. starih osebnih in 51,2 odst. starih tovornih avtomobilov. Leta 1929 je bila slika še nepovolnejša. Na 100 novih osebnih avtomobilov se je vzele 72,5 starih in na 100 novih tovornih 54,3 starih. Lani je bil odstotek še slabši: pri osebnih avtomobilih 75,1 odst., pri tovornih 53,3 odst. To še ni vse, ker so kupci že rabljenih avtomobilov dali na račun še starejša vozila. Lani je bilo razmerje pri osebnih avtomobilih 49,1 odst. in pri tovornih 35,1 odst.

To znači, da pride na 100 prodanih novih osebnih avtomobilov 155,5 rabljenih in na 100 prodanih novih tovornih avtomobilov 81,9 starih. Vzrok temu pojavu je vedno večja kriza, kupecev novih avtomobilov je vedno manj.

Avtomobili na lesni plin

V zadnjih letih se skuša vse bolj in bolj nadomestiti bencin kot pogonsko sredstvo avtomobila z drugimi sredstvi, ki so doma v takih državah, kjer nimajo izvorov sirovega olja. Tako so Francozi konstruirali poseben avtomobilski motor, ki dela z lesnim plinom. Pogon na ta plin smo sicer do sedaj že imeli pri stabilnih motorjih, pri avtomobilskem motorju pa ta način pogona še dolgo ni izpolnjen. Kljub temu pa vozi na Francoskem 15.000 motornih vozil z motorjem na lesni plin.

Ta način pogona so začeli sedaj intenzivneje proučevati tudi v Nemčiji. Poizkusi so se vršili v prvi vrsti v kmetijstvu. Istočasno so stavili v pogon tovorni avtomobil, ki je imel motor na plin lesnega oglja, traktor, in še stabilni motor s pogonom na lesni plin. Za ta dva so uporabljali navadne odpadke lesa; dim je šel skozi čistilec in plin skozi posebno vrsto uplinjača. Dosedanja težava je bilo čiščenje plina. Pri zgorenju lesa so nastali sicer lesni plini, ki so pa bili pomešani s črno smolo, ki se je pri procesu zgorevanja razvijala. Nov

aparatus za čiščenje plina pa je onemogočil tvoritev te mase, ker razvija toploto nad 1000 stopinj Celzija in pri tej temperaturi zgore popolnoma vse smolnate stvari. To je vsekakor velik napredek pri tej vrsti pogona, a drugi še bolj važen je, da je pogona na lesni plin zelo cenen. Bajce se dobi iz 1 do 1 in pol kg navadnega lesa toliko pogonskega plina, kakor iz 1 litra bencina.

Ce vzamemo, da stane kg lesnih odpadkov okrog 20 par, a liter bencina okrog 6 Din, potem lahko razumemo, da velja temu problemu posvetiti največjo pozornost. Draga je zaenkrat aparatura, ki omogoča pogon na lesni plin. Stane okrog 30 tisoč dinarjev. Vendar če bodo bodoči potuzki dokazati uporabljivost lesa kot pogonskega sredstva za avtomobilski motor, se bo tudi ta enkratni izdatek kaj kmalu izplačal.

Novo veliko dirkališče. V Rimu bodo v kratkem odprli novo dirkališče, ki je dolgo 4 km. Proga je široka 12 m. Dirkališče je tako gradeno, da bodo lahko vozili po njem s hitrostjo nad 200 km.

Omnibus na tračnicah. Na nekaterih maših progah v Nemčiji so stavili v promet omnibus, ki vozijo po tračnicah. Ta vrsta vozil se je že do sedaj izkazala kot zelo dobra, ker je hitra in je tudi pogon cenejši, kakor pri vlakih.

Italijanske ceste. Iz poročila rimskega Avto-kluba posnemamo, da se je za zgradbo novih in za vzdrževanje starih cest potrošilo od konca 1922 do konca lanskega leta 2.428 milijonov lir.

Monopol na bencin v Avstriji. Nedavno so v Avstriji uvedli posebno državno takso na bencin. Sedaj poročajo dunajski listi, da namerava vlada prodajo bencina monopolizirati.

Nezaposlenost v Nemčiji. V zadnji rubriki smo poročali, da se občuti splošna kriza v Nemčiji tudi v avtomobilski industriji in da je večje število delavcev ostalo brez dela. Ta odjek kritične situacije se vidi tudi po tem, da je po štetju iz leta 1907 od celotnega prebivalstva 57 milijonov služilo 25 milijonov oseb, medtem ko je sedaj od 64,6 milijonov prebivalcev po raznih službah 34 in pol milijona oseb. Precejšen odstotek je žensk, ki prej niso samostojno služile. Razlika med številom sedanjih nameščencev in prejšnjih znaša nad 6 milijonov, torej mnogo več, kakor ima Nemčija zaposlenega delavstva.

Sportna nedelja

Na tretjem ljubljanskem igrišču

Nadaljevanje in konec turnirja ŽSK Hermes — Presenetljiv poraz Ilirije — Primorje si pribori za zmagovalca razpisani pokal — Državno prvenstvo gre dalje

Ljubljana, 6. septembra.

Na novozgrajenem Hermesovem igrišču, edinem v Ljubljani s pravilno lego od severa proti jugu, so se vse popoldne nadaljevale igre nogometnega turnirja. Kljub dežju, ki je dobro pol ure namakal teren, se je zbralo na igrišču prav lepo število občinstva, tako da so se prireditelji v gnetnem oziru vsaj izveleli. Zaradi časovne stiske so se vse tri glavne tekme igralo samo po 2 krat 35 minut; zadnje je bilo treba zaradi mraka skrajšati za nadaljnjih 5 minut.

Po uvodni igri izven programa, v kateri je žilavo moštvo Korotana odpravilo Hermesovo rezervno z 2:1 (2:1), se je formalno izvršila

slovesna otvoritvena igrišča.

G. Lukežič je v imenu slavilca pozdravil predstavnike, ki so se zbrali k otvoritvi igrišča in s svojo udeležbo poudarili slovesnost trenutka, v prvi vrsti zastopnika direktorja drž. železnice g. nač. Zupančiča, zastopnika bana g. Gračnerja, zastopnika LNP in poedinih klubov G. nač. Zupančiča, v imenu direktorja g. dr. Borke čestital Hermesu k lepemu uspehu, ki je plod mesečnega vztrajnega dela. Izrazil je željo g. direktorja, da bi železničarji, člani Hermes, zanesli tudi v sportni pokret tisti lep smisel za disciplino in vztrajno delo, kot ga kažejo v svojem poklicu in v sploh naše Jugoslavije. Z željo, da bi Hermes v svojem nadaljnjem delu žel obilo uspehov, je bila formalnost oficijelne otvoritve igrišča opravljena.

Cestitali so še Hermesu k njegovemu uspehu: g. Kurzman v imenu Rapida (Maribor), ki je obenem predal spominsko zastavico, g. Sele za ŽAK, g. dr. Lanajne za Ilirijo, g. Rybář za LNP, g. dr. Berce za ŽSK, g. insp. Zajc za Primorje, g. Kunaver za Slovana in g. Friedl za Grafiko. Zupan g. dr. Puc je osebno prisostvoval prireditvi.

Takoj nato so se nadaljevale nogometne tekme, in sicer je nastopil kot prvi par:

Rapid (Maribor) : Grafika 3 : 1 (2 : 1)

Rapid: Hermann — Barlovič, Flack — Golinar, Bückel, Seifert — Schmid, Venko, Heller, Bäumel, Kokot.

Grafika: Zupančič — Kobal, Novak — Bežan, Stupica I, Pungercar — Brumen, Stupica II, Stromajer, Potrato, Trobeyšek.

Dež se je kmalu spremenil v pravi jezenski naliiv in je trajal do odmoru ter popolnoma razmočil zemljišče. Igra je zaradi te okolnosti močno trpela, zlasti je Rapidova enajstovrstna spočetka povsem zatajila. Sprva se je zdelo, da bo postal Rapid plen dobro razpoloženega moštva Graficarjev, ki je dobrih 20 minut potisnilo nasprotnika povsem v obrambo. V 17. min. je izkoristil Stromajer situacijo, nastalo iz lepo izvedene napadalne akcije po desnem krilu in otvoril score, 1:0 za G. Po dežju in toči se bori 22 atletov poizrtvovalno, toda na polzskem terenu ne obvladajo niti telesa, še manj pa žoga. Rapid se prvi znajde in polagoma prehaja pobuda na njegovo stran, ki jo obdrži do konca. V 24. min. ustrelji Heller na pas iz prostega strela, 1:1. Nekaj napadov G., potem dobi Bäumel v 31. min. lep predložek, ki ga prevrti neubranljivo, 2:1 za R. — V drugem polčasu je Rapid stalno v napadu; prilagodil se je povsem razmočenem terenu. Grafika se ves čas zillavo brani, njene napadne poskuse zatire že v kali zid Barlovič—Flake. Končni rezultat postavi Rapid v 8. min. kot potisne Heller žogo med vratarjevina rokama v mrežo. Proti koncu žanje R. serijo kotov, od katerih pa nima koristi.

Sodil je g. Dolinar.

Hermes : Ilirija 1 : 0 (0 : 0)

Hermes: Mikuš — Sernek, Prešner — Glavič, Simčič, Košenina — Kos, Škrabner, Floihar, Mokorel, Karž.

Ilirija: Jakšič — Unterreiter, Berglez — Oman, Dekleva, Požučnik — Ice, Lah, Kosač, Svetic, Pfeifer.

Ilirija je prejšnji dan remizirala z ŽAK-om, zato bi bila morala napeiti vse sile, da si s krepko zmago zagotovi za vsak slučaj vsaj dobro goldferenco. Izkazalo se je pozneje, da bi ji bila prav prišla. Toda Hermesani, ki so za to tekmo nastopili kompletni, so ji prekržali račune. Tekma je imela vsekakor priateljski značaj, n. Sele, ko je bilo že davno nepozno, so se Ilirijani spomnili, da bi bilo dobro, če bi se prav resno notrudili. S tem ni nikakor omalovaževan prav lep uspeh belo - modrega moštva. Čezar zmagi ni onorekati. Vendar je vsa igra potekla v rahli premoči Ilirije, dati so bili presledki vmes, ko so Hermesani prav krepko pritiskali. Neodločen rezultat bi bil morda bolj pravičen zaključek te lepe in zanimive borbe.

Pri Hermesu je dobro funkcioniralo ozadje s srednjo vrsto vred. dočim je napad, posebno na krilih, zaostal. V celoti se je moštvo odlikovalo z žilavostjo in resnim hotenjem, zaostajalo pa je za protivnikom v startu in kombinaciji. Ilirija ni zadovoljila čezraru je nastopila v močnejši postavi kot prvi dan, in zlasti ni vneza v igro one agilnosti in odločnosti, ki jo je prvega dne pokazala v toliki meri. Neuspeh so zakrivil predvsem napadaci, notranji trio, ki ni razpolagal z preciznim strelom. Vse je šlo daleč mimo gola.

Igra sama je bila v glavnem odrtja z rahlo iniciativno premočjo Ilirije. Prvi polčas je potekel v znamenju kotov, iz katerih nista niti Hermes, niti Ilirija skovala nobenega dobička. V drugem polčasu je napad Ilirije imel marsikatero šanso, pa ni znal meriti. Hermes je ubiral tačtiko na prodore, ki pa zaradi počasnosti niti niso bili obrevarni. Pač se je enkrat posrečilo Karžu, da je lepo izvedel napad, oddal je Mokorelu, ki je postavil rezultat. Bija je 30. minuta, zadnje trenutke je Ilirija močno pritisnila, toda zaman.

Sodil je g. Pevalck.

Primorje : ŽAK (Subotica) 1 : 1 (0 : 0)

Primorje: Jančigaj — Svetic, Hassl — Zemljak, Sočan, Pišek — Jug I, Slapar, Svetic, Vrhovnik, Uršič.

ŽAK: Preič — Kenjereš, Bačlija — Miatović, Budanović, Zvekan — Lutz, Kikič, Kunok, Rajičković, Pavičević.

Po vseh dotedanjih rezultatih je bila ta tekma odločilna, ker bi se zmagovalac povzpel na prvo mesto. V to svrhu je zadoval Primorju tudi remis. Tega sta se moštvu zavedali, zato je bila borba temperamentna, ostra, v slogu prave prvenstvene borbe. Zakovci so poskušali s svojo lepo kombinacijsko igro prejšnjega dne, pa so zadeli v obrambi in srednji vrsti P. na razdiralce, ki niso dopuščali, da bi se ta igra razvijala do zaključnih akcij. V polju so gostje prevladovali. So tehnično dobro izvežbani, tudi startajo dobro. Glavno silo črpajo iz medsebojne povezanosti poedinih delov, iz katere rezultira dobra kombinacijska igra. Domači so v tem pogledu za njimi močno zaostajali, v prvi vrsti je manjkalo krilcem ofenzivnosti in konstruktivnega dela. Če je P. izvelelo remis, je lahko zadovoljivo.

Igra je potekla v živahnem, forsiranem tempu, ki je ostal vse do konca. Spočetka so domači prevladovali, toda čim so se gostje znašli, se je valilo mnogo več napadov pred gol P kot narobe. Kljub številnim šansom na obeh straneh je prvi polčas končal brez zgoditka.

Drugi polčas so gostje še močneje dominirali. Par kornerjev za Ž. — brez uspeha v 10. min. dobi Jug lep predložek, jo ubere proti голу in s 15 m razantno potrese mrežo, 1:0 za P. Poslej Z. še močneje pritiska. Toda četrt-urnega napora je bilo treba, da najde žoga iz močnega obstreljevanja končno le pot v mrežo; v 26. min. 1:1. Jug igra tretjega branilca, vsi napadi Žaka so zaman. Rezultat ostane.

Rezultat turnirja:

Primorje	2	1	1	0	4:3	3
Rapid	2	1	0	1	5:4	2
Hermes	2	1	0	1	1:1	2
Žak	2	0	2	0	4:4	2
Grafika	2	1	0	1	2:3	2
Ilirija	2	0	1	1	3:4	1

Po zadnji tekmi je g. nač. Zupančič izročil kapetanu Primorja pokal, ki je bil določen za zmagovalca, Hermes je tudi prejel pokal, dočim so ostali klubi dobili spominske zastavice.

Tekme za državno prvenstvo

Po prvenstvenih tekmah v grupah, ki so se končale pred 14 dnevi in so se kvalificirali za zaključne tekme BSK, Sašk, Gradjanski, Hajduk, Concordia in Mačva, se je večer pričelo glavno kolo državnega prvenstva. Vršili sta se samo dve tekmi, in sicer v Zagrebu med Gradjanskim in Concordijo, v Sarajevu pa med BSK in Saškomo.

Gradjanski : Concordia 2:1 (2:1)

Tekma je bila lepa in napeta ter je sreča, ki je spremljala Gradjanskega skozi vse tekme v grupah, mu ostala tudi sedaj zvesta. Sicer je zmaga Gradjanskega zašušena. Največ zaslug ima soveda zopet Mihelčič.

BSK : Sašk 4 : 0 (1 : 0)

Na tujih tleh je BSK pred 4000 gledalci izvojeval lepo in zaslužno zmago ter dokazal, da bo imel pri borbah za državno prvenstvo eno prvih besed.

Gradjanski in BSK sta si torej večeraj priborila prvi dve točki.

Ostale nogometne tekme

Split: Hajduk : Viktorija (Zagreb) 5:1 (2:0).

Osijek: Slavija : MTK (Budimpešta) 3:3 (2:1).

Dunaj: Sportklub : Nicholson 1:1 (1:0); Wacker : Hakoah 2:0 (1:0); Rapid : Austria 6:3 (3:0); Vienna : Admira 1:0 (1:0); Slovan FAC 3:2 (2:0).

Praga: Prvo kolo prvenstva: Tepitzer FC : Slavija 3:2; Sparta : Viktorija Plzen 3:0; Bohemians : Viktorija Žižkov 3:1; Čechie Karlin : Kladno 3:2.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Drevi ob 18. sestanek rezervne na igrišču radi gostovanja v Trbovljah. Seja nogometne sekcije ob 20. v hotelu Miklič. V torek dopolne igrajo juniorji z juniorji Jadrana, popoldne pa I. moštvo s I. moštvo Jadrana.

VAŠE PLOŠČE IN FILME

Vam razvijemo in kopiramo v 12 urah. Drogerija Kanc, Ljubljana — Maribor.

Žena v sodobnem svetu

Žena in sodobni problemi

Ko govorimo o sodobni ženi, ne moremo imeti v mislih onih žena, ki spadajo v vrsto ljudi, živčevih v brezdelju na račun drugih, a ne zaradi brezposelnosti, temveč zaradi parasitstva, kakor ga zahteva zlasti od žene zastarela parola »noblesse oblige«. Kajti te žene so sodobne samo po noši, ki je sicer vedno moderna, a pogosto (na pr. sedaj) silno nesodobna. Žal, da tega žene v splošnem ne uvidijo — toda to je poglavje zase.

Sodobna žena v običajnem smislu je ona, ki dela v poklicu, ki študira zato, da bo nekot svoje znanje uveljavila v poklicnem delu. Toda to pravilo velja pred vsem za tene ozarje malega mesta in še tesnejših splošnih razmer, ko zaradi okoliščin in predsodkov prav za prav nihče ne more priti do polnega razuma, najmanj pa žena. Sodobna žena v globljem smislu pa je tista žena, ki se v polni meri zaveda časa in razmer, v katerih živi; ki se zaveda odnošajev svoje lastne bitnosti do življenja, ki polje okoli nje; ki razume trpljenje in borbo posameznika in skupin tisočev ter se zavestno uvršča v njih stremenje za dosego boljše in pravičnejše bodočnosti — skratka žena, ki razumeva svojo nalogo v presnavljanju sodobne družbe v duhovnem, socialnem in gospodarskem pogledu, katero v zgodovini človeštva nima primere. Žena se mora zavedati, da bo ta družba tem popolnejša, čim bolj zavestno bo ona položila svoje najbolj pozitivne lastnosti v prilog njenega preoblikovanja.

Ta tip žene se že pojavlja — v Rusiji so ga že pred 100 leti predstavljale žene dekabrystov in mlade dijakinje — borilke za svobodo, a danes nastopa zlasti mnogo obojatoče v kulturnih državah severa; najuspešnejše seveda tam, kjer mož, ki je še vedno nesporni gospodar situacije, priznava potrebo in važnost ženinoga sodelovanja. Če pomislimo, da je usmerjenje moža do ženinoga stališča nedvomno velike, v gotovih situacijah odločilne važnosti, tedaj moremo razumeti, zakaj se pri nas pravi tip sodobne žene tako počasi oblikuje in stopa na pozorišče.

Večina žen živi še vedno pod vplivom moža v najslabšem smislu. A možkim z malomeščansko mentaliteto je nekaj najbolj zopernega tako zvana emancipirana žena. Ne da bi imeli o njej pravi pojim, jo smešijo pri vsaki priložnosti v govoru in pisanju kot brezposlo bitje brez ženske gracije, zakrnjeno sovražno možu. Ni čudno torej, da sprito takih vplivov ne uspeva razmah in razvoj ženinoga duševnosti kakor jo terjajo

nje sodobno življenje, saj ji pri teh ovirah često nedostaja moči in poguma, da bi se zavestno priznala k potrebi svojega duhovnega preerojenja.

Poleg javnega mnenja, ki mu daje smer mož, zlasti ovirajo ženinoga preerojenje nekatere njene lastnosti, ki so kot specifično ženske lastnosti veljale do neke mere kot čednosti, a so danes ženi samo v napotje.

Zlasti za poročeno ženo sta veljali kot zelo prikladni lastnosti ponižnost in skromnost. Ti dve lastnosti sta utemeljeni v podrejenem stališču, ki ga je imela žena v družini in družbi. Prijali sta možu, ki je bil neomejen gospodar in kot tak tudi najbolj cenil suženjska svojstva svoje okolice. Danes pa žena vidi, da s ponižnostjo in skromnostjo nikamor ne pride, danes ji je takšna čednost samo ovira v trdem in brezobzirnem boju za ekzistenco, za enakopravnost. To so lastnosti, ki so v ženi ubile smisel za borbenost, brez katere se žena nikdar ne bo resnično uveljavila poleg moža, brez katere je tudi sodelovanje z možem — za čemer vendar stremi žensko gibanje — samo fikcija. Kajti brez borbenosti bi se svet nikdar ne premaknil z mrtve točke. Če bi ženske imele to pred očmi, bi bilo nemogoče, kar se dogaja sedaj, da se namreč poklicno zaposlene žene tako malo zmejnjo za svoje stanovske organizacije, da prepuščajo vse delo za napredek stanu možkim tovaršem. Le tedaj, če so same osebnost prizadete, se domislijo, da se je treba braniti in da je najbolj varno, če se v bran poslavi celota.

A kako malo jih je, ki se zavedajo, da se je treba boriti zaradi principa, ne zaradi slučaja oz. osebe. Isto stališče zavzemajo nasproti ženskim organizacijam, ki jih poiščejo po večini le tedaj, če kaj potrebujejo od njih. Mnoge se sicer opravičujejo, da je tej abslineci kriva skromnost, ki jim brani siliti v ospredje. Toda v resnici je treba iskati vzroka temu v pomanjkanju čuta za skupnost, ki ga posebno današnja doba pri ženi občutno pogrreša. Seveda je temu kriva zlasti vzgoja, ki je bila posebno pri ženi vedno poudarjeno individualistična. Dočim je možev delokrog zahteval vedno sodelovanja s tovariši (že prvotno na lovu, v borbi proti sovražniku, ter pozneje v kulturnih delovnih združenjih) je bila žena navezana na štiri stene svojega doma, zato ni čutila nikdar potrebe po kakih organizirani skupnosti. A danes že tudi žena uvideva, da posameznik ne pomenja ničesar, da nekaj zmorejo le manjši ali večji kolektivi z intenzivnim sodelovanjem vseh posameznikov. Zato je prvo in najpotrebnejše, da se ženi privzgoji kolektivni čut, smisel za skupnost, za skupno borbo, za skupno delo, skratka: spoznavanje velikega pomena, ki leži v pravilnem pojmovanju skupnosti, brez katerega vodi vsako delo sčasoma v anarhijo in brezplodnost.

Hedwig Heyl, Monakovčanka, je nedavno praznovala osemdesetletnico rojstva. Velika in dobra žena je, toda tudi praktična in življenjsko razumna. Po njeni zaslugi imajo v Nemčiji danes cele serije ženskih poklicev, ki jih še niso poznali v začetku stoletja. Po njenem prizadevanju je nemška žena postala poklicni faktor v gospodarstvu in industriji, s tem pa je omogočila stotisočem žena, da se same preživljajo. O harmoničnosti in nazorih te žene pričajo naslednji njeni izreki: Da se nisem vedno zavedala neke višje sile, ne bi bila toliko ustvarila. Vero-

vala sem v sebe in svojo moč in sem s to vero pritegnila tudi druge. Ljubezen in življenje sta izvor vsega, kar sem ustvarila okoli sebe. S čustvi sem si pomagala, posebno, kadar telesne moči niso več zadostovale. Rodlaga vsemu je bila moja teorija, ki sem jo vselej zastopala. Če bi svet le vedel, koliko zmožnosti je skritih v večji polovici človeštva t. j. v ženah! — to sem tako dolgo trdila in trkala na vrata, dokler niso verjeli. Medicina je uvidela, da ženo lahko porabi na različnih področjih, posebno pa nacionalna ekonomija in preko te ves svet: žena je tista, ki v teh hudih časih ne kloni duba in se junaska žrtvuje za družino; kajti nič ni tako hudega, da bi ljubezen in energija žene tega ne premagale. Samo zaupanje in nade ne smemo izgubiti. Privzgojiti si moramo zaupanje, iz sebe moramo graditi življenje in vedno trdno verjeti v bodočnost. Potem se nam ni bati.

Novi grobovi

V največji tišini so pokopali večeraj ob skrajno slabem vremenu upokoienega sodnega nadsvetnika g. Stergerja ob nazočnosti številnih njegovih stanovskih tovaršev, kakor tudi gospe Marijo Leben, popularno mariborsko gostilničarko.

V soboto je nenadno preminul v ljubljanski bolnici strojevodja v pokoju in hišni posestnik g. Avgust Pegan. Pogreb dobrega moža in skrbnega očeta bo danes ob 15. uri izpred bolnice k Sv. Križu. — Bodi pokojniku ohranjen blag spomin, žalujokom naše iskreno sožalje!

Pri slabi prebavi, slabokrvnosti, shušljanju, bledeci, oboletosti žlez, izpuščaji na koži, tvorih uravnava »Franc Jožefovec« voda izborna toli važno delovanje črevesa. Odlični možje zdravilstva so se prepričali, da celo najnežnejši otroci dobro prenosa »Franc Jožefovec« vodo. »Franc Jožefovec« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Konjske dirke pri Devici Mariji v Polju

Ljubljana, 6. septembra.

Na dirkališču pri Devici Mariji v Polju so se danes popoldne vršile zanimive konjske dirke, ki so privabile mnogo občinstva. Dirke so v splošnem zadovoljivo potekle. Podrobne rezultate bomo še objavili. V soboto so bile prireditve zaradi dežja odpovedane, namestu tega se je izvršil sobotni program danes, za danes določen program se bo pa vršil na praznik v torek 8. t. m. ob 15. na istem prostoru. Avtobusi bodo vozili od 13. ure naprej izpred Figovalca in z Marijinega trga.

Subotiški dnevnik o Sloveniji

Subotica, 6. septembra. Današnja nedeljska številka subotiškega »Jugoslovenskega Dnevnika« je izšla kot posebna številka posvečena Sloveniji in prinaša na 9 straneh članke o slovenskih mestih, o socialstvu, o slovenskem kulturnem življenju in o položaju industrije in denarstva. Posebno pozornost posveča ta številka Gorenjski in njenemu gospodarskemu razvoju.

Pisatelj — požigalec

Berlin, 5. septembra. Nemški književnik Karel Strecker je bil aretiran, ker je sumljen, da je podtaknil ogenj v svoji lastni vili. Mož je namreč polil po vsej vili od kleti pa do strehe petrolej, v stene pa izvrval luknje, v katere je postavil smolnate bakle. V postelje je skrtil steklenice z bencinom, stopnice pa potresel s črnim smodnikom. Iz sobe v sobo pa je bila poleg tega napeljana še užigalna vrhca. Strecker je star 70 let, ter se je pečal poslednje čase s kritiko. Napisal je niz romanov in dramatičnih del. Njegova komedija »Krokodile« je bila vprizorjena na številnih nemških odrih.

Doko čevlji danes pol zastonj

v zalogi vseh vrst števil za dame in gospode.

Samo v Prešernovi ulici 9 na dvorišču

COMMERCE PRODAJO

otvarja jesensko

Naše cene jasno pričajo:

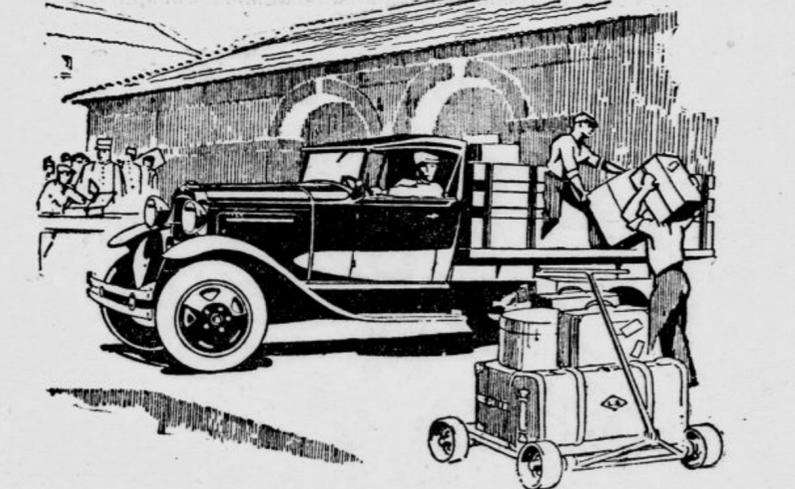
Šivane koton odeje, ročno delo	komad po Din	80.—
Šivane saten odeje, fina vata	>	> 165.—
Fino češko sukno za ženske plašče, 140 cm	>	> 55.—
Fina umetna svila	>	> 10.—
Jugoslovenski cevir za srajce	>	> 4.50
sifon, 80 cm	>	> 6.—
Najfinejši sifon brez apreture, 80 cm	>	> 10.—
Moderno sukno za ženske obleke, 130 cm	>	> 48.—
Gladko volneno blago, 110 cm	>	> 28.—
Anglesko sukno za moške obleke	m od 150.— do Din	250.—
Češki štofi za moške obleke	m od 60.— do Din	120.—
Pralna bombažna turist flanela	>	> Din 6.80
Velour pralni barhend	>	> 9.—

NOVOSTI:

Moderni trepani čevlji, kolosalno nizke cene. — Zadovoljni ste bili pri pomladni prodaji, še bolj boste sedaj.

11364

„COMMERCE“, delniška družba, LJUBLJANA
TAVČARJEVA (Sodna) ulica 2, prvo nadstropje.



POVSOD

KJERKOLI potujete, boste našli FORD-a. V vsaki lukni, na vsaki postaji izpolnjuje FORD-ov tovorni voz dnevno svojo nalogo, prevažati tovar iz celega sveta. Premislite to in vprašajte najbližjega FOD za-stopnika, naj Vam dokaže, zakaj je FORD-ov tovorni voz najpopularnejše transportno sredstvo. Izredno nizka nabavna cena — nizki zavarovalni in amortizacijski stroški, malenkostno vzdrževanje in mnogo let zado oljive službe — zajamčeni potom organiziranega „service“-a.

FORD MOTOR COMPANY

WANDERER Automobili

6/30 PS 10/50 PS

ekonomični zanesljivi zelo sposobni za gorske kraje

Wanderer-Werke Akt.-Ges. Schönauberg Chemnitz

Generalno zastopstvo: Dolenc & Tönnies, Autoprodajna Družba ž. o., Ljubljana, Dvorakova ulica 3

